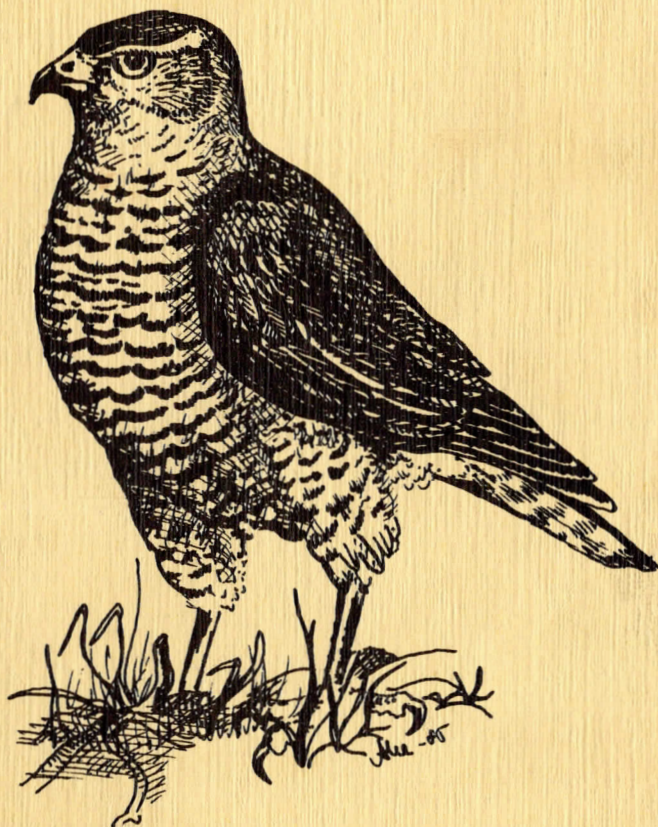

SIIVEKÄS

1 • 1985

6. vsk.

POHJOIS-SAVON LINTUMIEHET

Julkaisija: Pohjois-Savon Lintumiehet (PSLM)

Vastaava toimittaja: Jukka Kauppinen

Toimitussihteeri: Jorma Tuomainen

Toimituksen osoite: PL 205, 70101 Kuopio

Sisällys

MARKKU UKKONEN: Pohjois-Savon peltolinnusto 1984	1
JANNE TASKINEN: Lintujen rengastus Pohjois-Savossa 1982—83	9
EILA PULKKINEN: Linnustoselvitykset kunnan virkamiesten apuna	12
JYRKI PYNNÖNEN: Syksyn 1984 lintukatsaus	14
Tiedonantoja	23
Toimintakertomus vuodelta 1984	27
Toimintasuunnitelma vuodelle 1985	29
Sisällysluettelo, Siivekäs, 5. vsk., 1984	31

Kansikuva: Kanahaukka (Aarne Hagman)

Siivekkään tilaaminen ja jakelu. Jaetaan PSLM:n jäsenille. Lehden voi tilata myös jäseneksi liittymättä (tilausmaksu 30 mk tilille: PSP, KU 660682-2). Ilmestyy neljänä numerona vuodessa. Osoitteen muutokset toimitussihteerille.

Pohjois-Savon peltolinnusto 1984

MARKKU UKKONEN

Syksyllä 1983 virisi muutaman lehtikirjoituksen myötä laajempi keskustelu peltolinnustomme tilasta ja peltolintukantojen kehityksestä, nimenomaan eräiden lajien viimeaikaisesta taantumuksesta. Koska pohdintojen tueksi oli tarjolla perin niukasti vankkaa tutkimustietoa maamme eri kolkkien peltolinnuista, päätti LYL valita peltojen siivekkäät kesän 1984 valtakunnalliseksi harrastajatutkimuskohteeksi. Yleistävoitteena oli saada riittävä otos erityyppisten ja erikokoisten peltojen linnustosta eripuolilta maastamme. Näin luotaisiin myös perusaineisto, jonka pohjalta peltolinnustossamme tapahtuvia muutoksia voitaisiin tulevaisuudessa luotettavammin seurata. Tutkimuksen taustoja ja tavoitteita on selvitetty seikkaperäisesti mm. Lintumiehen viime numeroissa (Tiainen & Ylimaunu 1984, Tiainen et al. 1985b).

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan kesän 1984 peltolintulaskentojen tuloksia Pohjois-Savon osalta.

Laskentamenetelmät ja aineisto

Kullekin tutkimukseen ilmoittautuneelle laskijalle lähetettiin yksityiskohtaiset laskentaohjeet. Laskentamenetelmänä käytettiin kahden käyntikerran kartoitusta. Menetelmä on varsin tehokas; sen avulla päästään useimpien peltolajien osalta lähelle todellisia parimääriä (Törmälä 1980, Tiainen et al. 1985b). Etukäteen valittu peltoalue tai laajemalta peltoalueelta rajattu koeala seulottiin mahdollisimman tarkasti tallustelemalla pitkin pellonreunoja, ojanpien-

tareita, viljelysteitä, pensaikkoja yms. Laskentanopeus oli n. 5—10 ha/tunti. Pesivät ja pesiviksi tulkitut sekä pellolla ruokailevat ja lepäilevät linnut merkittiin etukäteen piirretyille laskenta-alueen karttapohjille. Havaintojen merkitsemisestä ja tulkinnasta annettiin laskijoille tarkat ohjeet. Jokaisesta laskenta-kohteesta piirrettiin myös biotooppikartta, johon merkittiin seikkaperäiset tiedot mm. laskenta-alueen ja sen lähiympäristön maastonmuodoista, kasvillisuudesta, teistä, rakennelmista jne.

Ensimmäinen laskenta tehtiin 10.—21. 5. ja toinen 1.—11. 6. Eräillä pelto-kohteilla suoritettiin täydentäviä laskentoja mainittujen ajankohtien ulkopuolella. Varsinaiset kartoitukset tehtiin aamulla ja aamupäivällä (klo 4.20—10.15), lisälaskentoja myös muina vuorokauden aikoina.

Tulostuslomakkeille laskijat merkitsivät lintujen (erikseen pesivät sekä lepäilevät ja ruokailevat) lukumäärät kasvillisuustyyppittäin. Siivekkäiden liikkuvuuden ja eräiden kasvillisuuskuvioiden pienialaisuuden vuoksi oli joskus vaikea päätellä ehdottomasti millä kasvillisuustyyppillä joku pari todellisuudessa pesi. Varhaisista pesijöistä (töyhtöhyppä, kuovi, kiuru, kottarainen, varislinnut, räkätti, varpunen, viherpeippo ja keltasirkku) merkittiin parimääräksi pääsääntöisesti ensimmäisen laskentakerran parimäärä. Myöhäisten lajien parimääräksi merkittiin pääsääntöisesti jälkimmäisen käyntikerran parimäärä. Harvinaisista ja vaikeasti laskettavista lajeista parimäärä arvioitiin molempien käyntikertojen ja eräillä peltokohteilla myös lisälaskentojen perusteella.

Tässä kirjoituksessa esitetyt tulokset perustuvat niihin tietoihin, jotka olen poiminut suoraan laskijoiden tekemiltä tulostuslomakkeilta. Linnuston ja kasvillisuuden diversiteetit laskettiin Shannon'in indeksillä ($H' = -\sum p_i \ln p_i$) jossa p_i on lajin/kasvillisuustyyppin i osuus aineistossa).

Laskentoja pyydettiin tekemään viiden kokoluokan peltoalueilla: 1–2 ha, 6–10 ha, n. 50 ha, n. 100 ha ja yli 200 ha. Kolmesta viimeisestä kokoluokasta laskettiin n. 30 ha:n koealat. Pohjois-Savossa laskettujen kohteiden pinta-ala vaihteli n. 1 ha:sta n. 150 ha:iin. Noin 80 % lasketusta kokonaispeltoalasta oli maatalouskäytössä olevia vilja- ja heinäpeltoja (taulukko 1). Laskentojen aikana viljapelot olivat muokkaus- ja kylvövaiheessa (ensimmäinen laskentakerta) tai orasvaiheessa (toinen laskentakerta). Piennar- ja ojanreunusalueita oli suhteellisen runsaasti, koska pellot olivat pääasiassa avo-ojittettuja. Hylättyjä peltoja ja pensoittuvia pakettipeltoja sisältyi kohteisiin suhteellisen vähän. Muiden peltokuviotyyppien osuudet olivat alle 5 % kohteiden kokonaispinta-alasta.

Taulukko 1. Eri kasvillisuustyyppien osuudet laskentakohdeiden kokonaispinta-alasta (251 ha).

Kasvillisuustyyppi	osuus (%)
Heinäpelto	41
Viljapelto	40
Hylätty pelto (pakettipelto)	8
Kesanto	4
Piennar, ojanreunus	3
Pensaikkosaarekkeet	2
Juurekas- ja perunapelto	1
Luonnonniitty	<1
Metsäsaarekkeet	<1
Muut kasvillisuustyyppit	<1

Laskentoja tehtiin yhteensä 16 peltoalueella Kaavilla, Rautalammilla, Siilini-

järvellä ja Varpaisjärvellä. Laskettujen peltoalojen yhteispinta-ala oli n. 251 ha. Yksi peltokohde inventoitiin vain kertaalleen toukokuun alussa, minkä vuoksi tämän kohteen tulokset on jouduttu pääosin jättämään sivuun laskelmista. Pelloilla parustivat lintuja laskemassa seuraavat henkilöt (suluissa laskettu peltala): Kauko Sikström (48 ha), Juhani Toivanen (19 ha), Markku Ukkonen (163 ha) ja Martti Veteli (21 ha).

Lintulajisto

Peltoalueen koon ja pellon kasvillisuuden on todettu vaikuttavan peltolinnuston lajikoostumukseen (Tiainen & Yli-
maunu 1984). Taulukossa 2 on esitetty eri lajien konstanssit alle ja yli 10 ha:n pelloilla. Konstanssi kertoo kuinka monella prosentilla tutkituista peltoaloista laji esiintyi pesivänä. Pienialaisilla pelloilla lajisto oli niukka (keskimäärin 5.2 lajia/pelto) ja vaihteleva, (alhaiset konstanssiarvot), eikä mitään lajia voida pitää näiden peltojen tyyppilajina. Pikkupeltojen linnuston alhainen diversiteettiarvo kertoo myös näiden peltojen lajiko-
vähyydestä. Yleisimmin pikkupelloilla pesivät keltasirkku, punavarpuen ja västäräkki. Näistäkin keltasirkku ja punavarpuen eivät pesine itse pelloilla vaan peltoja ympäröivissä metsänreunoissa.

Tyypillisemmät peltolajit löytyvät vasta yli 10 ha:n pelloilta. Kiuru liiverteli jokaisella yli 10 ha:n pellolla. Myös pelto-
kahlaajamme töyhtöhyppä ja kuovi sekä pensastasku ja keltavästäräkki olivat suurten peltoalueiden vakiolajeja. Keltavästäräkin ja taivaanvuohen korkeat konstanssiarvot johtuvat siitä, että monilla lasketuilla pelloilla oli kosteapohjaisia rantaniittyosia. Taivaanvuohen lukeminen rantapellon lajistoon oli joskus tulkinnanvaraista, sillä laajalla alueella peltoalueen yläpuolella mäkätävä pukki saattoikin kuulua läheisen

ranta-alueen lajistoon. Metsälajeina tunnettujen peipon, metsäkirvisen, pajulinnun ja lehtokertun mukanaolo taulukossa 2 johtuu pensaikko- ja metsäsaarekkeiden osumisesta suurilla peltoalueilla laskenta-
alalle.

Lajikoostumus oli runsaslukuisimpien lajien osalta keskimäärin varsin samanlainen avoimilla vilja- ja heinäpel-

loilla (taulukko 3). Kuitenkin heinäpeltojen lajisto oli kokonaisuudessaan selvästi monipuolisempi (16 lajia) kuin viljapeltojen lajisto (7 lajia) (molempia peltotyyppäjä aineistossa pinta-alallisesti yhtä paljon, ks. taulukko 1). Heinäpeltojen keskimäärin runsain laji, keltavästäräkki karttoi keskimäärin kuivemmilla alueilla olevia viljapeltokuvioita, jossa pai-

Taulukko 2. Eri lajien tiheydet (pareja/km²) ja konstanssit (K, %) sekä kokonaislinnuston lajimäärä, tiheys ja diversiteetti (H') alle ja yli 10 ha:n peltoalueilla sekä koko aineistossa. Lajien dominanssit (D, prosentuaalinen osuus kokonaisparimäärästä) on laskettu koko aineistosta. Suluissa havaittujen parien lukumäärä.

Laji	alle 10 ha		yli 10 ha		koko aineisto		
	p/km ²	K %	p/km ²	K %	p/km ²	D %	K %
Heinätaavi	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Lapasorsa	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Fasaani	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Töyhtöhyppä	—	—	24.7	88 (50)	21.7	16.2	47 (50)
Taivaanvuohi	3.6	14 (1)	4.5	88 (9)	4.3	3.2	53 (10)
Isokuovi	—	—	12.9	88 (26)	11.3	8.4	47 (26)
Kiuru	7.2	29 (2)	16.8	100 (34)	15.7	11.7	67 (36)
Haarapääsky	3.6	14 (1)	—	—	0.4	0.3	7 (1)
Harakka	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Kivitasku	3.6	14 (1)	2.0	50 (4)	2.1	1.6	33 (5)
Pensastasku	3.6	14 (1)	7.9	88 (16)	7.4	5.5	53 (17)
Ruokokerttunen	—	—	8.9	38 (18)	7.8	5.8	20 (18)
Lehtokerttu	—	—	1.0	25 (2)	0.9	0.6	13 (2)
Pensaskerttu	—	—	4.5	63 (9)	3.9	2.9	33 (9)
Pajulintu	—	—	2.0	38 (4)	1.7	1.3	20 (4)
Harmaasieppo	—	—	1.5	25 (3)	1.3	1.0	13 (3)
Keltavästäräkki	7.2	29 (2)	30.7	75 (62)	27.8	20.7	53 (64)
Västäräkki	10.8	43 (3)	2.5	38 (5)	3.5	2.5	40 (8)
Metsäkirvinen	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Niittykirvinen	—	—	0.5	13 (1)	0.4	0.3	7 (1)
Peippo	—	—	1.0	25 (2)	0.9	0.6	13 (2)
Punavarpuen	10.8	43 (3)	6.4	63 (13)	7.0	5.2	47 (16)
Keltasirkku	10.8	43 (3)	3.0	63 (6)	3.9	2.9	47 (9)
Peltosirkku	—	—	2.0	38 (4)	1.7	1.3	20 (4)
Kultasirkku	—	—	1.0	25 (2)	0.9	0.6	7 (2)
Pajusirkku	—	—	8.4	63 (17)	7.4	5.5	33 (17)
Peltojen lukumäärä	7		8		15		
Pinta-ala (ha)	27.9		202.1		230.0		
Kokonaislinnuston lajimäärä	9		25		26		
tiheys (p/km ²)	60.9 (17)		144.5 (292)		134.0 (309)		
diversiteetti (H')	2.09		2.54		2.58		

Taulukko 3. Kokonaislennuston lajimäärä ja tiheys (pareja/km²) sekä neljä runsaslukuisinta lajia ja niiden yhteinen prosentuaalinen osuus kokonaisparimäärästä eri peltokasvillisuustyypeillä. A = viljapellot, B = heinäpellot ja luonnonniityt, C = hylättyt pellot, D = kesanto-, juurekas- ja perunapellot, E = pientareet ja ojanreunukset, F = pensaikot ja metsikkösaarekkeet.

Kasvil-lisuus-tyyppi	Laji-määrä	Tiheys	Runsaslukuisimmat lajit
A	7	49.3	töyhtöhyppä, kiuru, västäräkki, isokuovi (92 %)
B	16	109.9	keltavästäräkki, töyhtöhyppä, kiuru, isokuovi (77 %)
C	12	251.3	ruokokerttunen, pajusirkku, keltavästäräkki, isokuovi (62 %)
D	2	24.0	töyhtöhyppä, kiuru (100 %)
E	11	619.0	keltavästäräkki, pensastasku, pajusirkku, ruokokerttunen (71 %)
F	9	538.5	punavarpuksen, pensaskerttu, pajulintu, ruokokerttunen (75 %)

kan otti västäräkki. Peruna-, juurekas- ja kesantopellot olivat lajikohtaisia. Pakettipellojen lajistossa oli mukana jo pensakkoisempien biotooppien peruslajeja kuten pajusirkku ja ruokokerttunen. Nuoremilla ja avoimemilla pakettipelloilla viihtyivät varsinkin keltavästäräkki, pensastasku ja kuovi. Erillisissä pensaikko- ja metsäsaarekkeissa tyypillisten pensaikkolajien joukossa lauleskeli jokunen metsälaji. Piennar- ja ojanreunusalueilla pesi monipuolinen lajisto, jossa tavattiin sekä avomaa- että pensaikkolajeja.

Rantoihin rajautuvat peltoalueet voivat olla myös merkittäviä vesilintujen pesimäbiotooppeja. Siilinjärvellä löytyi eräältä rantapelloilta sekä heinätaavin (n. 600 m:n päässä lähimmästä rannasta!) että lapasorsan pesä. Samalla linturikaalla koealalla pesi myös kaksi kultasirkkupaaria. Harvalukuisempia peltope-sijöitä edustaa myös suopöllö, jonka pesintä varmistettiin eräällä varpaisjärveläisellä peltokohteella. Merkillepantava havainto lienee myös soidinlentoa räpisköivän niittykirvisen löytyminen kesäkuussa eräältä ”eteläsuomalais-tyyppiseltä” peltoaukealta Siilinjärvellä. Pohjois-Savossa nevojen tyyppilajistoon kuuluva niittykirvinen on ainakin Kuopion ympäristössä joltisenkin harvinaisen pesijä kuivapohjaisilla pelloilla.

Laskenta-aloilla tavatut harmaasiepot ja haarapääsky pesivät laskenta-aloilla sijainneissa ladoissa.

Lasketuilla pelloilta löytyi kaikenkaikkiaan 26 (+ suopöllö, joka ei mukana taulukossa 2) pesivää tai pesiväksi tulkittua lajia, joista varpuslintujen osuus oli suurin (20 lajia).

Pelloilla pesivien lajien lisäksi monet lähibiotoopeilla kuten pellonreunametsissä, pihapiireissä ja kosteikoilla pesivät lajit käyttävät pelloja ruokailumaastoinaan. Myös monet muuttajat pysähtyivät lepäilemään ja ruokailemaan pelloille. Peltolintulaskennoissa tavattiin pelkästään ruokailevina tai lepäilevinä seuraavat lajit (suluissa oleva luku ilmoittaa sen, kuinka monella laskentalalla laji tavattiin; maksimi 16): tavi (1), sinisuohaukka (2), tuulihaukka (1), teeri (2), kapustarinta (3), lehtokurppa (1), rantasipi (1), metsäviklo (1), liro (2), suokukko (2), selkälokki (1), naurulokki (6), pikkulokki (1), seppelkyyhky (5), sarvipöllö (2), törmäpääsky (2), räystäspääsky (1), lapinkirvinen (1), pikkulepinkäinen (1), kottarainen (5), naakka (1), varis (8), hernekerttu (1), punakylkirastas (11), laulurastas (3), räkättirastas (12), talitiainen (1), varpuksen (3), viherpeippo (3), vihervarpunen (2), pikkukäpylintu (1) ja lapinsirkku (3).

Sarvipöllö tavattiin ruokailevana kahdella tutkituista peltoalueista. Kuva: Timo-Heikki Varis.

Runsasus

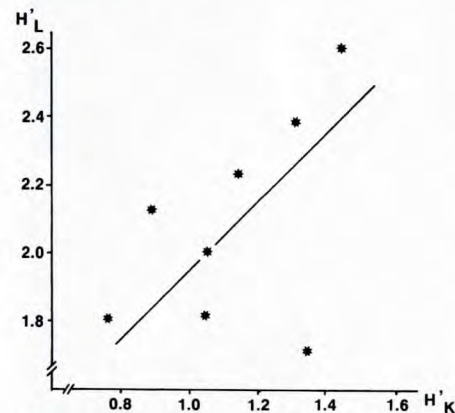
Myös peltokasvillisuuden kokonaislennustotiheys oli riippuvainen peltoalueen koosta sekä kasvillisuustyyppistä ja erilaisten pelto-kuvioiden määrästä (taulukko 2 ja 3). Yli 10 ha:n pelloilla linnustotiheys oli yli kaksi kertaa niin suuri kuin alle 10 ha:n pelloilla.

Suurin pelto, jolla ei tavattu yhtään pesivää paria, oli kooltaan 2 ha. Koko aineiston perusteella keskimääräinen peltolinnustotiheys oli 134.0 paria/km². Tähän tiheysarvoon vaikuttaa merkittävästi eräs siilinjärveläinen linturikas koeala (30 ha), jolla linnustotiheys oli peräti 347 p/km². His tämä koeala jätetään aineistosta pois, saadaan koko aineistosta linnuston yhteistihedeksi 102.5 p/km². Myös linnuston diversi-

teetti (monimuotoisuus) oli selvästi suurempi suurilla peltoalueilla ($H' = 2.54$) kuin pikkupelloilla ($H' = 2.09$).

Runsaslennustoisimpia peltonosia olivat erilaiset piennaralueet sekä pensaikko- ja metsäsaarekkeet, joilla linnustotiheydet olivat yli kaksi kertaa niin suuria kuin millään muulla peltokasvillisuustyyppillä (taulukko 3). Lähes kasvittomilla peruna- ja kesantopelloilla linnustotiheys oli alhaisin, vain 24.0 p/km². Yksitotisilla viljapeltokuviollakin pesi ainoastaan 49.3 lintupaaria/km². Linnuston diversiteetti oli suoraan verrannollinen peltoalueen kasvillisuuden monipuolisuuteen (kuva 1) — mitä laukukkaampi ja useampia kasvillisuustyyppisiä sisältävä pelto, sitä moni-

ilmeisempi linnusto. Maatalouskäytössä olevien peltoalueiden säilymien monilajisina ja runsaslinnustoisina edellyttää siis avo-ojien, erilaisten piennaralueiden ojanvarsipensaikkoiden ja pienten metsäsaarekkeiden säästämistä. Salaojitettua vilja- ja heinäpeltoaukeat eivät ole lintujen suosiossa.

Kuva 1. Peltolinnuston diversiteetin (H'_L) riippuvuus pellon kasvillisuuden diversiteetistä (H'_K) yli 10 ha:n pelloilla Pohjois-Savossa. Suora on piirretty silmämääräisesti.

Keltavästäräkin, töhtöhyypän, isokuovin ja kiurun tiheydet ylivät yli 10 parin/km²:llä koko tutkimusaineistossa (taulukko 2). Valtalajeja (dominanssi yli 5 %) olivat koko aineistossa myös pensastasku, ruokokerttunen, punavarpunen ja pajusirkku. Kahdeksan valtalajin osuus oli noin 80 % linnuston kokonaisparimäärästä.

Tulosten tarkastelu

Peltosiivekkäisiin on Pohjois-Savossa kiinnitetty vähän huomiota, sillä julkaituja peltolinnustoselvityksiä ei ole maakunnassamme tehty. Lähialueilla suoritetuissa peltolintuinventorynneissa linnustotiheydet ovat olleet samaa suuruusluokkaa kuin tässä tutkimuksessa.

Knuutinen (1982) sai Heinäveden Valamossa kartoitusmenetelmää käyttäen pienten (alle 10 ha) heinä-, vilja- ja pakettipeltojen sekä laidunniittyjen linnustotiheydeksi 229 paria/km² ja ilman erästä poikkeuksellisen linturikasta pensaikopeltoa 124 p/km². Tiheysarvo on kaksi kertaa niin suuri kuin tämän selvityksen pikkupelloilla vastaten tämän tutkimuksen kaikkien peltolajien keskimääräistä linnustotiheyttä. Ero selittyy runsaslinnustoitettujen peltolajien suuremmalla osuudella Valamon aineistossa (vrt. taulukko 3). Jyväskylän seudun pienillä (0.3–6.0 ha) peltopelloilla keskimääräinen linnustotiheys oli 63–75 p/km² (Törmälä 1983). Etelä- ja Keski-Suomen vilja- ja heinäpeltovaltaisilla peltoalueilla linnustotiheydet ovat olleet säännönmukaisesti 100–200 p/km² (Haila et al. 1980, Tiainen & Ylimaunu 1984, Tiainen et al. 1985 a, Ylimaunu & Siira 1985). Pohjois-Savon peltolintulaskennat vahvistavat tätä sääntöä. Pohjois-Savon peltolajien linnustotiheydet ovat selvästi pienempiä kuin pohjoissavolaisten metsien linnustotiheydet (vrt. Toivanen 1984). Peltolinnustotiheydet vastaavat lähinnä metsätaimikoiden linnustotiheyksiä.

Etelä- ja Keski-Suomen pienillä, muutamien hehtaarin suuruusilla pelloilla linnustotiheydet — varsinkin avomaaympäristöä vaativien varsinaisten peltolajien osalta — ovat yleensä pienempiä kuin kuin suurilla peltoaukeilla (Tiainen & Ylimaunu 1984). Esimerkiksi Limingan pikkupelloilla linnustotiheydeksi saatiin 70 p/km², suurilla pelloilla 115 p/km² (Ylimaunu & Siira 1985). Pohjois-Savossa linnustotiheydet muuttuivat samansuuntaisesti.

Toinen merkittävä peltolinnuston runsauteen ja lajikoostumukseen vaikuttava tekijä on pellon kasvillisuus rakenne. Ilmeeltään homogeenisilla viljapelloilla linnuston kokonaistiheys oli pieni ja lajisto yksipuolinen. Saman seikan totesivat myös Knuutinen (1982)

Heinävedellä ja Tiainen & Ylimaunu (1984) Etelä-Suomessa. Hylätyillä ja pensoittumalla päässeillä pelloilla sekä piennaralueilla linnustotiheydet ovat olleet suuria (Knuutinen 1982, Tiainen & Ylimaunu 1984, Törmälä 1984), kuten tässäkin tutkimuksessa havaittiin. Piennaralueiden lajirikkautta ja lintutiheyksiä kummastellessa on syytä muistaa, että tämän tutkimuksen piennaralueet olivat pienikuvioisia ja tästä johtuen oli monesti vaikea ratkaista sitä, pesikö jokin piennarpuskassa luritteleva tai pientareella ravinnon perässä liikkuva lintu todella pientareella vai mahdollisesti viereisellä viljapellolla. Linnuston on todettu köyhtyvän piennaralueiden hävitessä salaojituksen seurauksena (Tiainen & Ylimaunu 1984).

Pohjois-Savon peltolinnuston diversiteetti-arvo ($H' = 2.58$) oli selvästi suurempi kuin Valamossa ($H' = 2.39$) (Knuutinen 1982) ja Keski-Suomen peltopelloilla ($H' = 1.78–2.11$) (Törmälä 1980). Ero johtuu tämän tutkimuksen laajemmasta kasvillisuustyyppikirjosta. Samoin tämän tutkimuksen aineistoon sisältyi suurialaisia peltoalueita, joilla linnusto on moni-ilmeisempi kuin pikkupelloilla.

Peltoalueen kasvillisuusrakenne on otettava huomioon myös vertailtaessa eri peltolintulaskentojen lajilistoja ja lajien runsaussuhteita. Valamossa, jossa laskentoihin sisältyi runsaasti peltopeltoja, peltolinnuston viisi runsainta lajia olivat pajulintu, keltavästäräkki, ruokokerttunen, punavarpunen ja pensaskerttu (Knuutinen 1982). Nämä lajit olivat tässäkin selvityksessä pensaikoiden ja hylätyjen peltolajien runsaslukuisimmat pesijät. Keski-Suomen peltopelloilla lajikoostumus oli runsaslukuisimpien lajien osalta varsin samantyyppinen (Törmälä 1980).

Kosteapohjaisia ja alavia niittybiotooppeja suosivan keltavästäräkin suuri tiheysarvo tässä tutkimuksessa selittyy sillä, että eräille rantapeltolajien koealoille

sattui keltavästäräkiyhdyksuntia (suurin rypäle 27 paria/30 ha). Myös töyhtöhyypän tiheysarvo on yllättävän korkea, mikä johtuu eräiden siilinjärveläispeltolajien suurista hyökkäilyhäyryistä. Haara-pääskyn alhainen tiheys sekä esimerkiksi räystäspääskyn, varpusen ja kottaraisen puuttuminen taulukosta 2 johtuvat siitä, että laskenta-aloihin ei sisällynyt pihapiirejä. Kottaraisella pyyhkii Pohjois-Savossakin huonosti, sillä myös pelloilla ruokailemalla tavattu kottarainen oli perin harvinainen näky (suurin pelto-kohtainen summa 4 ruokaillijaa!). Lammien runsaslukuisimman peltolajin, räkärtirastaan (ks. Tiainen et al. 1985a) puuttuminen Pohjois-Savon peltolintutkimuksen lajilistalta ja keltasirkun (toiseksi runsain laji Lammilla) suhteellisen alhainen tiheysarvo selittynevät metsäsaarekkeiden vähäisyydellä Pohjois-Savon laskenta-aloilla. Sen sijaan pelloilla lierojen perässä pomppivat ja pellonreunametsiin ruokapakettejaan kiikuttavat räkärit olivat mitä tavallisimmin ilmentyivät. Monet levinneisyydeltään eteläiset ja Etelä-Suomen pelloilla runsaslukuisina-kin pesivät peltolajit kuten pensaskerttu, viherpeippo, tikli, hemppo ja peltosirkku ovat jo Pohjois-Savon korkeuksilla selvästi harvalukuisempia tai puuttuvat kokonaan peltolajistosta (vrt. Haila et al. 1980, Tiainen et al. 1985 a).

Pensastasku sai syksyllä 1983 osakseen paljon kynäilyä ja palopuheita. Pensastaskun kanta oli Pohjois-Savossa ainakin kesällä -84 peltolintulaskentojen perusteella varsin vankka. Huomattavasti keuhkomalta näytti lähiserkun, kivitaskun asema. Vaikka aikaisemmat peltolintuselvitykset puuttuvatkin, vakaa näppituntumanäkemykseni on, että rauhioruntti — jolla nimellä kivitasku ainakin Koillis-Savossa myös tunnetaan — on taantunut viime vuosina Pohjois-Savossa silminnähden. Lajin mielimaastot, matalaruohostoiset, kiviraunioiden täplittämät ja kiviaitojen kehystämät pikkupellot ovat huneet muuttuessaan

usein korkearuohoisiksi ja pensaikkoi-
siksi pakettipelloiksi, joita kivitasku vie-
rastaa. Kivitaskujamme rassaavat ilmei-
sesti vaikeudet myös talvehtimisalueilla
(ks. Haila et al. 1979). Kivitaskun sel-
keä taantuminen on todettu useissa
peltolintuselvityksissä eri puolilla
Suomea ja Eurooppaa (Haila et al.
1979, Tiainen & Ylimaunu 1984, Tiain-
nen et al. 1985 a, Ylimaunu & Siira
1985). Synkeältä näyttää myös tuuli-
haukan tulevaisuus; laji on juuttunut
Pohjois-Savossakin harvinaisuuksien
joukkoon (saalistava pariskunta yhdel-
lä laskenta-alalla).

Kirjallisuus

- Haila, Y., Järvinen, O. & Väisänen, R. A.
1979: Long-term changes in the bird
community of farmland in Åland, SW
Finland. — Ann. Zool. Fennici 16: 23—
27.
— 1980: Habitat distribution and species as-
sociations of land bird populations on
the Åland Islands, SW Finland. — Ann.
Zool. Fennici 17: 87—106.

- Knuutinen, J. 1982: Heinäveden Valamon pe-
sivä linnusto. — Siivekäs 3: 69—80.
Tiainen, J., Pakkala, T., Piironen, J., Vick-
holm, M. & Virolainen, E. 1985 a: Lam-
min peltolinnuston muutokset puolen
vuosisadan aikana. — Lintumies 20:
30—42.
Tiainen, J., Pakkala, T., Piironen, J. & Yli-
maunu, J. 1985 b: Suomen peltolinnus-
ton muutokset ja tila: tutkimuksen tausta
ja menetelmät. — Lintumies 20: 23—
29.
Tiainen, J. & Ylimaunu, J. 1984: Suomen pel-
tolinnuston muutokset ja tila. — Lintu-
mies 19: 26—29.
Toivanen, J. 1984: Pohjois-Savon metsien tila
ja linnusto. — Siivekäs 5: 92—97.
Törmälä, T. 1980: The bird community of re-
served fields in central Finland. — Ornis
Fennica 57: 161—166.
Törmälä, T. 1984: The bird community of an
abandoned field. — Ornis Fennica 61:
93—95.
Ylimaunu, J. & Siira, J. 1985: Peltolinnuston
muutokset Pohjanmaalla. — Lintumies
20: 43—47.

Töyhtöhyyppä — Pohjois-Savon peltojen toiseksi runsain lintulaji. Piirros: Timo Hämäläinen

Lintujen rengastus Pohjois-Savossa 1982—83

JANNE TASKINEN

Vuosina 1982—83 rengastettiin Pohjois-
Savossa 4661 lintua, joista oli pesäpoi-
kasia 3911 ja aikuisia 750 yksilöä (liite
1). Vuonna 1982 rengastusmäärä oli
2764 (2209 + 555) lintua ja vuonna 1983
1897 (1702 + 195) lintua. Edelliseen
kaksivuotiskauteen verrattuna rengas-
tuksen yhteissumma laski noin kuudella
sadalla (Taskinen 1982).

Kolme eniten rengastettua lajia olivat
törmäpääsky, naurulokki ja räkättiras-
tas (liite 1). Vuosien 1980—81 kärki-
lajit olivat kirjosieppo, talitiainen ja rä-
kättirastas. Lajikohtaisesti kihlattiin 74
lajia, mikä on viisi vähemmän kuin edel-
lisellä kaudella. Rengastajia touhusi
kentällä nyt 24, kun 1980—82 yllettiin
ennätysmaiseen 29 rengastajan luke-
maan.

Tuloksellisinta rengastustoiminta oli
edellisvuosien tapaan Maaningalla, jos-
sa jalkamerkin sai 2541 siivekästä (tau-
lukko 1). Seuraavina olivat Suonenjoki
612 ja Kuopio 407. Maakunnan kärki-
rengastajina olivat Janne Taskinen 2846,
Pertti Paananen 466 ja Mikko Pryl 233
(taulukko 2). Lajiryhmittäin tehostui
päiväpetolintujen, kanalintujen, loki-
en ja tiirien, pöllöjen, pääskyjen ja varis-
lintujen merkitseminen (taulukko 3).
Taantuneita lajiryhmiä olivat vesilinnut,
kahlaajat, tiaiset ja kirjosieppo sekä ras-
taat.

10-vuotisjaksolla 1974—83 on rengas-
tajien määrä Pohjois-Savossa vaihdellut
vuosittain 16—23 välillä. Tuntomerkin
jalkaansa saaneilta lintulajeja on ollut
vuosittain 35—65. Rengastusmäärät
ovat vaihdelleet 588—2881 välillä (ks.
Taskinen 1981, 1982).

Vielä 1970-luvulla Pohjois-Savo oli
rengastuksellisesti eräs maamme hei-
koimpia alueita. 1980-luku on tuonut
usia innokkaita rengastajia. Maakun-

tamme rengastustoiminta on nyt hyvällä
pohjalla. Vanhat konkarit jaksavat yh-
dessä nuoremman rengastajapolven
kanssa ja tulosta syntyy.

Vetoomus

Rengastustoiminnan tehostamiseksi on
löydetty linnunpesät syytä ilmoittaa läh-
immälle rengastajalle. Löytäessäsi lin-
nun tai vain renkaan, on siitä ilmoitet-
tava osoitteella: Yliopiston eläinmuseo,
P. Rautatiekatu 13, 00100 Hki 10. Il-
moituksen mukana on lähetettävä ren-
gas ja/tai tiedot renkaassa olevasta teks-
tistä tunnuskirjaimineen ja numeroi-
neen. Lisäksi on ilmoitettava löytöaika
ja -paikka sekä tiedot löytö- ja kontrolli-
tavasta. Mukaan on laitettava oma nimi
ja osoite, sillä rengastustoimistosta tulee
palautetta. Rengaslöydön voi välittää
myös rengastajalle.

Kiitokset

Kiitokset jälleen työn tehneille rengasta-
jille ja rengastustoimistolle, joka välitti
aineiston.

Kirjallisuus

- Taskinen, J. 1981: Rengastustoiminta Pohjois-
Savossa 1974—79. — Siivekäs 2: 45—
51.
Taskinen, J. 1982: Rengastustoiminta Pohjois-
Savossa 1980—81 — Siivekäs 4: 110—
114.

Taulukko 1. Kunnittaiset rengastusmäärät Pohjois-Savossa vuosina 1982–83 (pull = pesäpoikaset, fl = muut).

Kunta	pull	fl	yht.
Iisalmi	132	9	141
Kaavi	80	0	80
Karttula	3	0	3
Keitele	1	0	1
Kiuruvesi	180	47	227
Kuopio	378	29	407
Lapinlahti	10	4	14
Leppävirta	59	0	59
Maaninka	2018	523	2541
Nilsia	4	0	4
Pielavesi	182	114	296
Rautalampi	144	2	146
Riistavesi	27	0	27
Siilinjärvi	65	1	66
Sonkajärvi	6	3	9
Suonenjoki	595	17	612
Tervo	4	1	5
Tuusniemi	2	0	2
Varpaisjärvi	3	0	3
Vehmersalmi	7	0	7
Vesanto	10	0	10
Vieremä	1	0	1
22 kuntaa	3911	750	4661

Taulukko 3. Rengastusmäärät lajiryhmittäin Pohjois-Savossa vuosina 1974–83.

Lajiryhmä	1974–75	1976–77	1978–79	1980–81	1982–83
Vesilinnut	7	6	4	44	38
Päiväpetolinnut	68	65	36	87	113
Kanalinnut	2	2	3	2	16
Kahlaajat	28	33	9	29	28
Lokit ja tiirat	152	184	194	621	988
Pöllöt	7	140	168	249	411
Pääskyt	5	17	8	714	811
Varislinnut	46	19	77	197	361
Tiaiset ja kirjosiippo	717	886	585	1668	609
Rastaat	240	353	1472	1050	798
Muut	305	245	325	598	488
Yhteensä	1577	1950	2881	5259	4661

Taulukko 2. Rengastajakohtaiset rengastusmäärät Pohjois-Savossa vuosina 1982–83.

Rengastaja	pull	fl	yht.
Heikki Halman	19	0	19
Silveri Jussila	177	48	225
Juhani Koivusaari	3	0	3
Jaakko Laasanen	92	3	95
Esko Lappi	4	0	4
Paavo Liimatta	46	6	52
Veli Parviainen	126	1	127
Antti Reinikainen	50	0	50
Toivo Räsänen	31	0	31
Heikki Väätäinen	44	0	44
Martti Linkola	20	0	20
Eero Antikainen	14	0	14
Mikko Pyl	227	6	233
Ari Lyytikäinen	20	0	20
Janne Taskinen	2208	638	2846
Markku Ukkonen	104	19	123
Veli-Pekka Viklund	4	0	4
Uolevi Skarén	39	11	50
Kari Oittinen	10	0	10
Jorma Tuomainen	195	4	199
Pertti Paananen	453	13	466
Tuomo Eronen	23	0	23
Timo Pyyhtiä	0	1	1
Arto Miikkulainen	2	0	2
23 rengastajaa	3911	750	4661

Liite 1. Rengastusmäärät lajeittain Pohjois-Savossa vuosina 1982–83 (pull = pesäpoikaset, fl = muut).

Laji	pull	fl	yht.
Laulujoutsen	1	0	1
Tavi	0	2	2
Sinisorsa	29	3	32
Telkkä	0	3	3
Ruskosuohaukka	3	0	3
Sinisuohaukka	4	0	4
Kanahaukka	19	0	19
Varpushaukka	3	3	6
Hiirihaukka	26	0	26
Piekana	0	1	1
Kalasääski	43	0	43
Tuulihaukka	6	0	6
Nuolihaukka	5	0	5
Teeri	0	16	16
Pikkutylly	1	0	1
Töyhtöhyppä	16	1	17
Isokuovi	10	0	10
Pikkulokki	248	0	248
Naurulokki	588	1	589
Kalalokki	33	0	33
Selkälokki	58	0	58
Harmaalokki	20	0	20
Kalatiira	40	0	40
Käki	1	0	1
Lehtopöllö	4	0	4
Viirupöllö	79	6	85
Sarvipöllö	27	0	27
Suopöllö	24	2	26
Helmipöllö	229	40	269
Käenpiika	7	0	7
Käpytikka	4	2	6
Valkoselkätikka	0	1	1
Törmäpääsky	342	324	666
Haarapääsky	41	9	50
Räystäspääsky	80	15	95
Metsäkirvinen	4	0	4
Keltävästäräkki	7	0	7

Västäräkki	16	2	18
Koskikara	0	10	10
Rautiainen	10	1	11
Punarinta	7	1	8
Satakieli	0	1	1
Leppälintu	3	0	3
Pensastasku	5	1	6
Kivitasku	1	1	2
Mustarastas	0	10	10
Räkättirastas	506	26	532
Laulurastas	7	8	15
Punakylkirastas	209	32	241
Pensassirkkalintu	0	1	1
Ruokokerttunen	27	108	135
Pensaskerttu	4	2	6
Lehtokerttu	3	5	8
Pajulintu	46	12	58
Harmaasiippo	30	1	31
Kirjosiippo	423	15	438
Hömötiainen	12	24	36
Sinitiaainen	9	2	11
Talitiaainen	118	6	124
Pähkinänakkeli	0	21	21
Pikkulepinkäinen	12	0	12
Harakka	289	0	289
Naakka	3	0	3
Varis	69	0	69
Kottarainen	18	0	18
Varpunen	15	2	17
Peippo	14	15	29
Järripeippo	0	4	4
Vihervarpunen	0	2	2
Punavarpunen	15	5	20
Keltasirkku	2	2	4
Peltosirkku	4	0	4
Pohjansirkku	10	0	10
Pajusirkku	22	1	23
74 lajia	3911	750	7661

Linnustoselvitykset kunnan virkamiesten apuna

EILA PULKKINEN

Ympäristöongelmien lisääntyessä on luontoa ja sen toimintaa koskevan tiedon tarve kasvanut myös kuntien hallinnossa. Luontoinventointeja tarvitaan ennen kaikkea maankäytön suunnittelussa, jossa rajataan eri maankäyttömuodoille varattavat alueet, suojelualueet yhtenä niistä. Suojelualueiden lisäksi myös muiden maankäyttömuotojen sijoittelussa pyritään turvaamaan ympäröivän luonnon monipuolisuuden säilyminen.

Maankäytön suunnittelua varten on kunnissa jonkin verran laadittu erilaisia luontoselvityksiä, jotka kuitenkin usein painottuvat kasvillisuuteen linnuston ja muun eläimistön jäädessä vähemmälle huomiolle. Yksi syy tähän on kasvillisuustietojen tarpeellisuus esim. kulutuskestävyyttä arvioitaessa. Toinen ja monesti yhtä tärkeä syy on löydettävissä suunnittelupöydän takaa: joko sieltä puuttuu biologinen asiantuntemus kokonaan tai sitten kasvilisuustietoja kerätään, koska niitä on tavallaan helpompi saada. Kasvin ääressä voi huonompikin tunnustaja selata määritysopastaan tai viedä tunnistamatta jääneen kasvin asiantuntijan määritettäväksi. Lintujen suhteen tilanne on aivan toinen, metsässä havaitut piipitykset ja siiven vilahdukset jäävät asiaan perehtymättömälle helposti hyvästäkin määritysoppaasta huolimatta mysteereiksi.

Luotettavien linnustotietojen saaminen vaatiikin tutkijalta vankkaa, usein vuosien harrastuksella kehittyneitä lajintuntemusta, mitä kirjoituspöytänsä ääressä ahertavalta kunnan virkamieheltä harvoin löytyy. Linnustotietojen

hankkimisessa ovatkin kuntien avuksi tulleet paikalliset lintuharrastajat ja lintutieteelliset yhdistykset, joiden toimintaan lintuja koskeva tutkimus- ja inventointityö on perinteisesti kuulunut. Paitsi suojelullisesti arvokkaiden alueiden rajaamisessa, linnustotiedot ovat merkittäviä myös seurattaessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia pitemmällä ajanjaksolla. Tervetulleita kunnan virkamiehen kannalta ovat myös muut ympäristöä koskevat havainnot, joita paljon luonnossa liikkuvilla lintuharrastajilla varmasti on.

Linnustoinventoinneista ja tutkimuksista puhuttaessa jää helposti takalalle toinen tehtäväkenttä, jolla lintuharrastajien merkitys voisi olla nykyistä suurempi, nimittäin informaatio- ja valistustyö.

Tavallisille ihmisille suunnattavien yleisöretkien ja harrastuskurssien avulla lintumiehet ja -naiset voisivat olla aktiivisesti opastamassa ihmisiä lintu- ja luotuharrastusten pariin.

Suojelupainotteisen asiantuntemuksen ohella on nyky-yhteiskunnassa toisinaan tilanteita, joissa lintuharrastajien apua tarvittaisiin kunnassa huomattavasti raaempiin toimenpiteisiin. Ongelmaksi ovat nimittäin paikoitellen tulleet liian suuret varis- ja loppiparvet kaatopaikoilla ja puluparvet torialueilla. Tässä asiantuntemus olisi tarpeen valikoivien hävitys- ja torjuntatapojen kehittelyssä.

Käytännön esimerkkinä lintuharrastajien ja kunnan välisestä yhteistyöstä voitaisiin mainita Pohjois-Savon Lintumiesten arvokas apu Kuopion kaupungille. Pohjois-Savon Lintumiesten

toimesta on laadittu linnustoselvitykset mm. Vuorilammen luonnonmetsän alueelta, Keski-Kallaveden saaristosta ja Puijon—Puijonsarven alueelta. Puijon—Puijonsarven linnustotutkimusta on käytetty yhtenä perusselvityksenä harkittaessa luonnonsuojelualueen laajentamista osayleiskaavatyön yhteydessä. Vastaavanlaisia selvityksiä tul-taneen teettämään tulevaisuudessakin. Tarvetta olisi mm. suojeluun varattavien alueiden linnuston selvittämiseksi.

Kuopion tavoin linnustotietojen tarvetta olisi varmasti muissakin kunnissa. Ongelmana on tällä hetkellä useimmissa kunnissa ympäristöasioihin perehtyneen henkilöstön puute. Tilanne korjaantuu jonkin verran kuntien ympäristöhallinnon järjestymisen myötä, jolloin kunnat saavat virkamiehen ympäristöasioita hoitamaan. Vapaaehtoisin voimin suoritettava inventointityö tulee kuitenkin erityisesti linnuston osalta varmasti säilyttämään merkityksensä.

Puijon Kokonmäen järeäpuustoinen itärinne on tärkeä idänuunilinnun esiintymisalue. Kuva: Kari Jämsén/Kuopion museo.

Syksyn 1984 lintukatsaus

JYRKI PYNNÖNEN

Tämä katsaus on neljäs syysmuuttoa ja vaelluslintuja käsittelevä yhteenveto Pohjois-Savosta. Mukaan on otettu 30. 11. mennessä tehdyt havainnot. Sitä myöhäisemmät havainnot julkaistaan talvilintukatsauksessa seuraavassa Siivekkäessä.

Syysmuuttokyselylomakkeen palautti 11 henkilöä. Kaikkiaan havaintojaan ilmoitteli noin 50 henkilöä. Retkeily ja havainnointiteho oli suunnilleen edellisen syksyn kaltainen. Rautalammin Rastunsuo on tässä katsauksessa huomioitu omana alueenaan, erillään muusta Rautalammesta.

Tästä katsauksesta on jätetty pois harvinaiset lajit. Vastaisuudessa kaikki havainnot AHK:n ja RK:n ulkopuolisista lajeista käsitellään kokonaisuudessaan muuttokatsauksien yhteydessä.

Katsauksesta voidaan poimia mielenkiintoisina mm. lapasorsan, räystäspääskyn, punavarpusen, järripeipon, urpiaisen ja pohjansirkun päämuutossummat sekä viimeiset havainnot mm. Buteo sp:stä, jänkäkurpasta, mustapääkertusta, harmaasiepostista, västäräkistä, pikkulepinkäisestä ja pajusirkusta.

Jos havaitset katsauksessa virheitä, niin ilmoita niistä heti kirjoittajalle. Kiitokset havaintoja ilmoittaneille.

Käytetyt lyhenteet

Iis	=	Iisalmi
Kaa	=	Kaavi
Kiu	=	Kiuruvesi
Kuo	=	Kuopio
Maa	=	Maaninka
Nil	=	Nilsia
Pie	=	Pielavesi

RA	=	Rastunsuo
Rau	=	Rautalampi
Rii	=	Riistavesi
Sii	=	Siilinjärvi
Son	=	Sonkajärvi
Ter	=	Tervo

paikallinen	=	p
muuttava	=	m
kiertelevä	=	k
pikkulintu	=	PL
nuori	=	juv
vanha	=	ad
useita	=	us
6m/3a	=	6 muuttavaa kolmessa parvessa

Havainnoitsijat

Nimen jäljessä on esitetty havainnoitsijan pääasialliset retkeilykunnat.

Risto Aartonen	Rau
Juhani Haukka	Rau
Pekka Helle	Ter
Timo Hämäläinen	Kiu
Tuomo Jalkanen	Rau
Ari Jäntti	Rau
Janne Kumpulainen	Iis, Kiu
Martti Linkola	Rau
Jyrki Pynnönen	Kuo
Eelis Rissanen	Nil
Pentti Runko	Maa
Kalle Ruokolainen	Sii, Maa
Kari Saukkonen	Kuo, Rii
Pekka Siikavirta	Rau
Hannu Siikavirta	Rau
Kauko Sikström	RA
Uolevi Skarén	Son
Veli-Matti Sorvari	Son
Ari Timonen	Iis
Markku Ukkonen	Sii, Maa
Petri Vallius	Kaa
Teuvo Vepsäläinen	Rau
Esko Vesanen	Rau, RA
Veli-Matti Väänänen	Maa

Ensimmäiset muuttavat kalalokit havaittiin Rautalammin heinäkuun alkupuoliskolla. Kuva: Kari Jämsén/Kuopion museo.

Ensimmäiset muuttajat

Kuikka	7.7. 1m RA
Sinisorsa	22.8. 2m RA
Haapana	8.8. 1p RA
Jouhisorsa	27.7. 2k Rau
Lapasorsa	8.8. 1p Rau
Telkkä	31.8. 1m RA
	1.9. 1m Kaa
Alli	28.9. 80m/2a Rau
	29.9. 5p Sii
Mustalintu	15.8. ♀ p Rau
	16.9. 9p Maa
Tukkakoskelo	11.7.4 ♂ ♂ m Rau
Isokoskelo	14.5. 18 ♂ ♂ m/2a Rau
	16.5. 2 ♂ ♂ m Rau
Uivelo	6.10. ♀ puk.p Sii
Metsähänhi	15.9. us.m RA
	16.9. 9m Sii

Anser sp.	7.9. 11m Kuo
Joutsen	20.8. 2p Maa
Hiirihaukka	24.7. 1m RA
	26.7. 1m RA
Piekana	25.8. 2m Iis
	26.8. 2m Sii
Mehiläishaukka	12.7. 3m Rau
	13.7. 1m RA
Sinisuhaukka	26.7. ♀ m RA
	27.7. ♂ m RA
Kalasääski	21.7. 1p RA
	24.7. 3k RA
Nuolihaukka	18.7. ♂ m Rau
	19.7. 2m RA
Ampuhaukka	5.8. ♂ m RA
Tuulihaukka	29.7. 1p RA
	31.7. 1m RA

Kurki	25.7. 4m RA 1.8. 2m RA	Mustarastas	21.8. 1m RA 7.9. 1m RA
Töyhtöhyppä	3.6. 1m Rau 4.6. 20m/2a RA	Kivitasku	21.7. 1m Rau 23.7. 1m RA
Pikkutylli	21.6. 1m RA	Pensastasku	28.7. 1p RA
Kapustarinta	11.7. 1m RA 14.7. 4m RA 15.7. 1p Sii	Leppälintu	15.7. 1p RA
Taivaanvuohi	21.7. 1m RA 26.7. 1m RA	Sinirinta	28.8. 1p RA
Jänkäkurppa	2.9. 1p RA 16.9. 1p Rau	Punarinta	25.7. 1m RA
Lehtokurppa	11.7. 5m/2a Rau	Ruokokerttunen	26.7. 1p RA
Kuovi	25.5. 2m Rau 28.5. 1m Rau	Lehtokerttu	20.7. 1p RA 23.7. 3m RA
Pikkukuovi	5.7. 1p Maa 11.7. 2p Maa	Pensaskerttu	2.8. 1p RA
Metsäviklo	2.6. 1p RA 4.6. 1k RA	Hernekerttu	1.8. RA
Liro	18.6. 1m Sii 21.6. 1m RA	Pajulintu	15.7. 1m RA 17.7. 2m RA
Mustaviklo	7.6. 1p Son 8.6. 2p Son	Tiltalti	20.8. 1m Rau
Valkoviklo	23.6. 2m Sii	Sirittäjä	11.7. 3p RA
Suokukko	5.7. ♀ p RA 19.7. ♂ k RA	Harmaasieppo	5.7. 2k RA 8.7. 1m RA
Harmaalokki	7.7. 2m RA	Kirjosieppo	1.8. 1p RA 4.8. 1p RA
Selkälokki	13.7. 1m RA 14.7. 2m RA	Rautiainen	31.7. 4m RA
Kalalokki	9.7. 1m RA 14.7. 7m RA	Niittykirvinen	3.8. 1m RA
Naurulokki	24.6. 5m Rau 27.6. 13m/5a RA	Metsäkirvinen	11.7. RA
Kalatiira	3.7. 5m Rau 12.7. 3m RA	Lapinkirvinen	12.8. 2p RA
Sepelkyyhky	27.7. 20m RA 29.7. 9m/2a RA	Västaräkki	5.7. 1m RA
Käki	12.7. 1m RA 21.7. 1m RA	Keltavästaräkki	9.7. 1m RA 11.7. 2m RA
Tervapääsky	7.7. 11m/4a RA	Pikkulepinkäinen	26.7. ♂ m RA
Kiuru	29.7. 1m RA	Kottarainen	15.6. 1m RA 23.6. 10m/2a RA
Haarapääsky	11.7. 11m RA 12.7. 7m RA	Viherpeippo	21.8. 1m Rau 6.9. 1m RA
Räystäspääsky	9.7. 3m RA	Vihervarpunen	6.7. 2m RA
Törmäpääsky	9.7. 3m RA 11.7. 4m RA	Punavarpunen	11.7. 4m Rau 17.7. 1m RA
Laulurastas	6.8. 1m RA	Peippo	15.7. 49m/12a RA
Punakylkirastas	23.8. 2m RA 16.7. 4m RA	Järripeippo	24.7. RA 28.7. 15m Sii
		Peltosirkku	16.7. 2p RA 25.7. 4m RA
		Pohjansirkku	21.7. 1p RA
		Pajusirkku	5.8. 1m RA 7.8. 1m RA
		Lapinsirkku	21.8. 1m RA 22.8. 1m RA
		Pulmunen	6.10. 1p Rii 10.10. 1m RA

Viimeiset muuttajat

Kuikka	4.11. 1p Rau 6.11. 1p Rau
Gavia sp.	11.11. 1p Rau 23.11. 1k Rau
Silkkuiukku	9.11. 1p Rau 10.11. 1p Maa
Härkälintu	16.—22.9. 2—1p Rau 9.—10.10. 1p Maa
Mustakurkku-uukku	10.8. 2juv.p Son 12.8. 1p Son
Sinisorsa	25.11. 3 ♀♀, ♂♂ p Rau ks. talvikatsaus
Tavi	14.10. 1p Rau 8.11. Isiipir. lis 24.11. 1p Rau
Heinätavi	19.8. 1p Son 20.8. 4p Rau
Haapana	24.10. 28p Sii 31.10. ♂♂ p Sii
Jouhisorsa	6.10. 20m Sii
Lapasorsa	17.9. 1p Maa 19.9. ♀ p Sii
Tukkasotka	18.11. ♂♀ p Sii 21.11. ♂ p Rau
Punasotka	6.10. ♀ puk.p Sii
Telkkä	19.11. 1p Nil 28.11. ♀ p Rau
Alli	15.11. 50p Sii 24.11. 1p Rau
Mustalintu	19.11. 4p Rau 22.11. 2p Rau
Tukkakoskelo	24.10. 2p Rau 25.10. 3p Rau
Isokoskelo	26.11. 1p Rau 29.11. ♀♀ p Rau ks. talvikatsaus
Uivelo	4.11. ♀ puk.p Sii
Metsähanhi	15.10. 15m Rau 25.10. 30m Rau
Joutsen	19.11. 2p Son 21.11. 9m Pi 22.11. 9m Rau ks. talvikatsaus
Hiirihaukka	24.9. 1m Kaa 6.10. 1m Rau
Piekana	20.10. 1p Rau 27.10. 1m Kiu
Buteo sp.	22.10. 1p Rau 28.11. 1k Rau

Mehiläishaukan paras muuttopäivä oli 25.8.
Kuva: Martti Rikonen.

Mehiläishaukka	17.9. 1m RA 22.9. 1m Sii
Sinisuohaukka	14.10. ♂ p Son 15.10. 1m RA 16.10. 1m RA
Kalasääski	16.9. 1p, 1m, 1m RA, Kiu, Sii 22.9. 1m Sii
Nuolihaukka	5.9. ♂ m RA 7.9. 1m Nil 22.9. 1m Pie
Ampuhaukka	30.9. 1m 1p, 1m RA, Rau, Sii 14.10. 1m RA
Tuulihaukka	12.10. 1p Iis 13.10. 2m RA
Kurki	11.10. 91m/2a Iis 13.10. 30m RA
Nokikana	6.10. 1p Sii
Töyhtöhyppä	22.9. 8p Sii 6.10. 1p Rii

Pikkutylli 21.8. 2p Sii
26.8. juv.p. Sii
Kapustarinta 29.9. 1m RA
Pluvialis sp. 11.10. 1m Sii
Taivaanvuohi 21.10. 1p Sii
24.10. 1p Rau
Jänkäkurppa 26.10. 1p Rau
4.11. 1p Rau
Lehtokurppa 1.11. 1p Rau
4.11. 1p Rau
Kuovi 19.8. 2p Rau
1.9. 1p Maa
Pikkukuovi 3.8. 2p Maa
Metsäviklo 28.7. 2m RA
Liro 31.8. 1p Maa
14.9. 1p Iis
Rantasipi 21.8. 1p Rau
25.8. 1p Son
Mustaviklo 29.7. 1m RA
7.8. 9m Kiu
Valkoviklo 15.8. 1m Sii
24.8. 1p Maa
14.9. 4p Sii
Suokukko ks. talvikatsaus
Harmaalokki 15.9. 1m RA
22.9. juv.p Rau
Selkälokki 22.11. 1p Kuo
24.11. 1k Rau
Kalalokki 5.—7.11. 2p Iis
Naurulokki 11.11. 1p Kuo
21.11. juv.p Maa
Pikkulokki 18.8. juv.m Rau
19.8. juv.k Rau
Kalatiira 17.9. 1p Kuo
20.9. juv.k Rau
Sepelkyyhky 8.10. 2m RA
20.10. 12m Rau
Käki 2.9. 1m RA
6.9. 1m Sii
Suopöllö 16.9. 1k, 1p RA, Iis
1.10. 1p Maa
Asio sp. 10.10. 1p Iis
13.10. 1p Iis
Tervapääsky 31.8. 1m RA
5.9. 5p Iis
Käenpiika 30.7. 1p RA
Kiuru 6.10. 6k Sii
7.10. 4p RA
Haarapääsky 28.9. 3k Rau
30.9. 3p Rau
Räystäspääsky 1.9. 2p, 4m Son, RA
8.9. 1p RA

Törmäpääsky 24.8. 3m Rau
28.8. 1m RA
Peukaloinen 26.9. 1p Rau
27.9. 1p Rau
Kulorastas 29.9. 8m Rau
13.10. 1m Son
Räkättirastas ks. talvikatsaus
Laulurastas 10.10. 1p Rau
14.10. 1m, 1p RA, Rau
Punakylkirastas 6.11. 1m Rau
17.11. 1m, 1p Rau, Kuo
Mustarastas 22.11. ♀ p Maa
25.11. 1p Rau
29.11. ♂ m Rau
Kivitasku 11.9. 4p RA
15.9. 2p RA
Pensastasku 2.9. 1p Nil
5.9. 1p RA
Leppälintu 29.8. 1p RA
7.9. 1p, 1m RA
Sinirinta 8.9. 1p RA
Punarinta 21.10. 1p RA
25.10. 1p Iis
Ruokokerttunen 3.9. 1p, 1p Nil, Son
9.9. 1p Sii
Mustapääkerttu 30.10.—2.11. ♂ ♀ p Iis
11.11. 1p Kuo
30.11.—1.12. ♀ p Ter
Lehtokerttu 2.9. 1p RA
13.9. 1p RA
Pensaskerttu 3.9. 1p RA
5.9. 1p RA
Hernekerttu 7.9. 1p RA
14.9. 1p Iis
Pajulintu 30.9. 1p RA
1.10. 1la Rau
Tiltalti 7.10. 1la Rau
9.10. 2p Iis
Sirittäjä 29.8. 1p RA
1.9. 1m RA
Harmaasieppo 4.9. 1p Rau
13.10. 1p Kuo
Kirjosieppo 25.8. 1p Rau
Rautiainen 11.10. 2m RA
13.10. 1k Sii
Niittykirvinen 13.10. 3m Son
14.10. 6m, 2p RA, Rau
20.10. 1m RA
Metsäkirvinen 19.9. 2m RA
29.9. 1m Sii
30.9. 1m Sii

Lapinkirvinen 7.9. 1m RA
9.9. 1m Sii
Västaräkki 14.10. 1p Rau
22.—23.10. jalkap.juv. Iis
25.—26.11. 1p Rau
Keltavästaräkki 30.9. 1m Rau
1.10. 1m Rau
Isolepinkäinen 17.11. 1p RA
25.11. 1p Rau
ks. talvikatsaus
Pikkulepinkäinen 6.9. 1p RA
6.10. ♀ puk.p Sii
Kottarainen 20.11. 3p, 2p Nil, Rau
25.11. 1p Ter
Vihervarpunen 23.10. 11m RA
24.10. 12m Kaa
Hemppo 5.10. 1m Rau
8.10. 4p RA
Punavarpunen 21.8. 2m RA
23.8. 3m RA
Peippo 1.11. 1m, 1m RA, Rau
11.11. 1p Nil
Järripeippo 4.11. ♀ p Son
10.11. ♂ p Rau
22.11. 1p Rau
27.8. 1m RA
2.9. 1k RA
Pohjansirkku 19.9. 2p RA
29.9. 1p RA
Pajusirkku 16.10. 1p RA
23.10. 1p Sii
10.11. 1p Rau
Lapinsirkku 19.9. 6m RA
21.9. 1m RA
Pulmunen 12.11. 1p RA
22.11. 1k RA
ks. talvikatsaus

Muutonhuippuja, suurimpia paikalliskeräjäntymiä ja havaintosummia

Vesilinnut. Silkkiuikun paikallismäärät olivat suurimmillaan 29.9. 76p Sii Iso-Jälä ja 4.10. 130p/1a Maa Onkivesi. Sinisorsa 7.11. 350p/1a Iis Porovesi, myöhäinen suurkeräjäntymä. Suurin tavimäärä 8.8. 80p Sii Raasio. Haapanoita enimmillään 9.10. 50p Maa Lapinjärvi. Jouhisorsia oli eniten 20.8. 40p Maa Lapinjärvellä. Jälleen mahtava lapasorsakeräjäntymä Maa Lapinjärvellä 9.8. noin 60 p ja lisäksi 18.8. 14p Kiu Ruutana. Tukkasotkan suurin määrä pieni 19.9.

33p Sii Apaja-Kumpunen. Alleja nähtiin yht. 160m/8a, 168p/11a. Mustalintujen yhteissumma 16m/3a, 51p/11a. Isokoskeloita nähtiin enimmillään 22.10. 150p Maa Onkivesi ja samassa paikassa vielä 14.11. 40p.

Hanh. Hanhia muutti selvästi ed. syksyä vähemmän, yht. metsähanhi 850m/25a, Anser sp 133m/5a ja Anser/Branta 2264m/41a. Parhaita muuttopäiviä: metsähanhi 22.9. 235m Kiu, 28.9. A/B 310m/4a RA ja 27.9. A/B 600m/1a Suo Iisvesi. Paikallisia hanhia nähtiin hyvin vähän.

Laulujoutsen. Suurimmat parvet komeita, 28.9. 36m Rau Kerkonkoski ja 12.10. 23m RA. Kohmettunut ad. joutsen löytyi 3.11. Son Kulvepuroilta ja se lennätettiin Korkeasaareen 5.11. Yhteensä havaittiin 174 m/22a, 49p/15a.

Petolinnut. Piekanan muutonhuippu oli ilm. jo syyskuun lopulla, 22.9. 13m Sii ja 23.9. 8m (+sp 9m) RA, 10m Sii Harjamäki. Mehiläishaukkoja muutti eniten 25.8. 15m Sii Kasurila. Sinisuohaukkoja nähtiin yht. 48m, 22p. Paras muutto 2.9. 10m Sii Harjamäki. Kalasääsken paras muutossumma 2.9. 6m/3a RA. Tuulihaukkoja nähtiin mukavat 20p, 57m, joista 50m RA, jossa huippuna 2.9. 7m. Varpushaukkoja muutti 2.9. 12m Sii Harjamäki.

Kurki. Muuttavia havaittiin alle puolet viime syksystä. Parhaat päiväsummat 14.9. 105m/3a Rau ja 11.10. 91m/2a Iis. Yhteensä havaittiin 633m/51a.

Kahlaajat. Töyhtöhyöppäkeräjäntymät 15.7. 120p Sii Aappola, 3.9. 250p Maa Mustavirta ja 21.9. vielä 25p Sii Leppäkaarre. Pikkutyllillä selvä huippu 8.8. 25ad, 2juv.p Sii Raasio. Taivaanvuohia nähtiin 27.8. 40p Maa Mustavirta. Kuovin päämuutto oli kesäkuun lopulla, 27.6. 79m+p ja 28.6. 53m Iis Runni. Liron huippuluvut laskettiin 25.7. 116m+p RA ja 29.7. 70p Maa Lapinjärvi. Rantasiepejä oli 8.8. 12p Sii Raasio. Mustavikloja nähtiin jälleen vähän 17m/7a, 6p/4a. Suokukkoja nähtiin eniten 3.9. 70p Maa Mustavirta.

Lokit. Kalalokkeja nähtiin 7.11. 80p Iis Porovesi. Paras naurulokin muutossumma 14.7. 425m/98a RA.

Sepelkyyhky. 25.8. 300p/1a Rau Pukkiharju. Päämuutto noin 18.—22.9. mm. 22.9. 83m Sii Harjamäki.

Käki. RA yht. 29m/29a, eniten 12.—13.8. 5m.

Suopöllö. Vain kolme havaintoa. Ks. viimeiset muuttajat. Asio sp. 2 havaintoa.

Tervapääsky. 14. 7. 34m/1a RA.

Pääsky. Haarapääskyn huippu 12.8. 270m RA. Samassa paikassa räystäspääskyn komeat huippuluvut 24. 7. 530m ja 27. 7. 595m.

Varis. 13. 10. oli kohtalainen muuttopäivä, mm. RA 309m/27a. Suurin kerääntymä 10. 9. 1000k Rau Äijävesi.

Rastaat. Räkätin muutto hyvin vaisua, päiväsummat alle sadan eri puolilla. 23. 9. liikehti runsaasti rastaia, mm. Sii Harjamäki 1050m, joista lähes kaikki punakylkiä, joita myös RA 381m. Suurin punakylkiparvi 1.9. 168p Rau Kengänniemi.

Kivitasku. 24. 8. 12p RA.

Pensastasku. 18. 8. 27p+m RA, jossa syksyn aikana yht. 208m+p.

Sinirinta. Yht. havaittiin 8p/4a (3 RA, 5 Son).

Punarinta. RA havaittiin eniten 8. — 13. 9. välillä.

Kertut. Mustapääkerttuja havaittiin yht. 6p ajalla 17. 10. — 1. 12. Lehtokerttuja nähtiin eniten 1. — 2. 8. 14p+m RA.

Pajulintu. RA eniten havaintoja 1. 9. 48m/10a.

Sirittäjä. RA eniten havaintoja 22. — 23. 7. 18m/8a.

Rautiainen. Paras muuttosumma 6. 9. 55m Sii Jyrkänniemi.

Kirviset. Niittykirvisen paras muutto 16. 9. 96m Sii Harjamäki. 15. 9. 60p/1a RA. Metsäkirvisiä muutti 8. 8. 44m RA ja 6. 9. 72m Sii Harjamäki. Lapinkirvisiä havaittiin RA 371m+p/196a, huippuna 31.8. 58m+p. RA ulkopuolella lapinkirvisiä havaittiin hyvin niukasti.

Västäräkit. Västäräkkejä muutti 13. 9. 103m Sii Raasio. Keltavästäräkin muutto oli vilkkaistan 12. — 20. 8. jolloin 12. 8. 146m+p RA, 17. 8. 200p Sii kk, 20. 8. 68m Iis Runni.

Lepinkäiset. Isolepinkäisiä tavattiin noin 44m+p, joista suurin osa syyskuun lopulla. Pikkulepinkäisiä havaittiin runsaimmin 15. 8. 8p+m Rau eri puolilla.

Kottarainen. Suurimmat kerääntymät kuukausittain: 21. 6. 300p Maa Lapinjärvi, 30. 7. Son Sukeva, 23. 8. 1900p Iis Runni, 1. 9. 1300p Sii Aappola.

Vihervarpunen. Voimakasta muuttoa jo 4. 8. 290m/58a RA. Suurimmat päiväsummat kui-

tenkin syyskuun lopulla, mm. 30. 9. 320m Sii Jälä, 209m RA.

Hemppo. Yhteensä 1m, 98p+k/6a. Suurin parvi 9. 9. 55p Sii kk.

Punavarpunen. Ensimmäistä kertaa ”huomattiin” punavarpusen muutto Pohjois-Savossa, Rastunsuolla, jossa havaittiin yht. 216m+p/164a. Huippupäivä 4. 8. 38m/20a. Ra ulkopuolelta vain pari havaintoa.

Peippo. Päämuutto syyskuun alkupuolella, 31. 8. 890m+p RA, 6. 9. 590m + PL 1100m Sii Jyrkänniemi, 9. 9. 536m RA.

Järripeippo. RA kaksi kovaa muuttopäivää 12. 9. 772 m ja 30. 9. peräti 1150m/23a.

Sirkut. Peltosirkkuja nähtiin RA yht. 85m+p, huippuna 8. 8. 16m+p. Pohjansirkkuja + tsiksirkkuja havaittiin 427m+p, joista 367 RA. Paras muuttopäivä 2. 9. mm. 30m pohjansirkkuja Sii Harjamäki ja 13p RA + tsik-sirkku 44m+p RA. Pajusirkkuja nähtiin enimmäkseen 19. 9. 298m+p RA. Keltasirkun paras noteeraus oli 27. 9. 74m RA. Lapinsirkkuja nähtiin yht. 724m+p, joista 681 RA. Suurin summa 31. 8. 229m+p RA.

Pulmunen. Muuton huippu lokakuun viimeisinä päivinä. 29. 10. 173p RA, jossa syksyn summa 594m+p/58a.

Vähälukuisia muuttajia

Seuraavaan on poimittu joitakin vähälukuisia lajeja, joista havaintoja tehtiin niukasti tai ei ollenkaan.

Härkälintu. Kolme havaintoa syyspuolelta: 18. 8. 1ad+1juv.p Kiu Luodelahti + ks. viimeiset muuttajat.

Mustakurku-uikku. Ks. viim. muuttajat.

Uivelo. Kolme havaintoa: 6. 10. ja 4. 11. ♀-puk.p. Sii Apaja-Kumpunen sekä 20. 10. 1p Rau Tyrvirta.

Sarvipöllö. Ainut havainto: 26. 8. asti 1ad+3juv.p Iis Runni.

Mustavaris. Vain yksi havainto 6. 10. 1p Rau Vaajasalmi.

Naakka. Iis ulkopuolelta ei yhtään havaintoa.

Tikli. Ei havaintoja.

Syksyn kuluessa tavattiin paikallisten nährhien lisäksi satakunta vaeltavaa yksilöä. Kuva: Martti Rikonen.

Vaelluslinnut

Hiiripöllö. 14. 10. 1p Son Luusa, 1p RA, 20. 10. 1p Son Jyrkkä, 21. 10. 1p Rau Vakkar-suo.

Käpytikka. 5. 7.—7. 10. 84m/76a RA, eniten 30. 7.—5. 8. 29m. Loppusyksystä lähes kadoksissa eri puolilla.

Pikkutikka. 7. 8. 1m Rau Kuutinharju. 16. 9.—11. 10. 15m RA.

Pohjantikka. Ainut vaeltaja 15. 9. 1m RA.

Närhi. Yhteensä havaittiin noin 100 vaeltajaa 16. 8.—16. 10. välillä, joista 67m RA. Liikehdintä vilkkainta syyskuun puolenvälin paikkeilla.

Korppi. Liikehtiviä mm. RA 8. 7.—24. 11. 95m/53a.

Talitiainen. Syksyn aikana RA 853m/232a. Vaellus vilkkainta syyskuun alkupuoliskolla.

Sinitiainen. Pientä vaellusta. RA yht. 88m/45a.

Hömötiainen. RA yht. 349m/127a, eniten 27. 8.—2. 9. 66m.

Pyrstötiainen. Pieni ja myöhäinen vaellus. 20. 10.—17. 11. yht. 160m/22a.

Puukiipijä. Vaeltelu ed. syksyä selvästi heikompa. 28. 8.—13. 11. 26m/26a RA.

Hippiäinen. RA yht. 223m/122a, eniten 1.—7. 10. 56m.

Tilhi. Syksyn ekat 8. 9. 6p Sii. Määrät pieniä läpi syksyn. Suurin parvi 2. 10. 135p Sii Lepäkaarre. Marraskuussa enää muutamia parvia.

Urpiainen. Pientä muuttoa jo heinäkuussa. Syyskuun lopulla alkoi voimakas muutto. Huippulukuja: 10. 10. 1000k Iis Niiralannemi, 1543m Rau Virta, 12. 10. 2033m RA, 24. 10. 1050p Rau Kerkonkoski. RA yht. 9316 yks. 17. 7.—31. 11. Marraskuussa vielä runsaasti.

Punatulku. 22. 9. 30m Sii Harjamäki, 11. 9. 30m/1a Rau Virta. RA yht. 470m 12. 7.—29. 11., Rau Virta 218m 9. 8.—15. 11.

Varpunen. RA 38m/14a 22. 9.—14. 10., Rau Virta 54m/3a 15. 9.—14. 10.

Taviokuurna. Neljä havaintoa: 20. 10. 1m Rau, 3.—11. 11. 1p, 10. 11. 8k, 28. 11. 2p Sii.

Loxia sp. Liikehdintää läpi kesän, huippuna 7. 6. 156m/7a RA. Muutto tasaista läpi kesän, eri suuntiin, syyskuun loppuun saakka. Marraskuulta vain muutama havainto. RA yht. 605m 13. 5.—1. 11.

Tiedonantoja

Arktikaa Kallavedellä

MARKKU UKKONEN & KALLE RUOKOLAINEN

Päijänteen keväinen arktika on tuttu juttu keskisuomalaisille ja päijäthämäläisille lintuharrastajille. Pohjois-Karjalan reittivesien äärellä kevätarcticaa on niinikään kiikaroitu innolla. Entäpä edellä mainittujen alueiden väliin jäävässä Pohjois-Savossa? Onnistuisiko täällä näkemään arktisten lintujen muuttoa? Tuntuishan mm. Kallaveden pohjois—eteläsuuntainen reitti tarjoavan sopivannäköisen muuttoväylän vesistöreittejä seuraaville arktisille vesilinnuille. Nämä mietteet mielessä päätimme tehdä yhden iltaja yöpuhteen koestajauksen Vehmersalmen Puutossalmen kapeikossa.

Vuoden 1984 toukokuun 18. päivän alkuillan tunteina menimme asemiin lossin kupeeseen. Tyyntyvä, sadekuuroilla uhkaileva alkuilt ei tarjonnut muuttoa. Kahden härkälinnun mökkelys ja Sotkanselältä kantautuva allin ääntely kuitattiin ennen pilvisen illan hämärtymistä ja vesilintujen liikehdinnän käynnistymistä. Klo 23:een mennessä olimme kirjanneet kaksi kuultua ja viisi nähtyä alliparvea, joista laskettiin yhteensä 420 lintua, sekä yksi kuultu ja neljä nähtyä mustalintuparvea, joissa muutti yhteensä 155 yksilöä. Yön pimeydessä rekisteröimme vielä kahdeksan alli- ja kaksi mustalintuparvea matkalla pohjoiseen.

Aamun valostuessa allit ja mustalinnut laskeutuivat ilmeisesti selille le-

päilemään, koska ohimuutto tyrehtyi. Sotkanselältä kuului tuon tuosta allin valitusta ja tarkkailupaikkamme edustallakin kellui noin 80 allin tokka. Vielä aamukuudelta kiemurtelivat 34 ja noin 85 yksilön mustalintuparvet kohti koillista. Kymmeneltä loikimme matkoihimme.

Illan, yön ja aamun aikana näimme yhteensä noin 450 muuttavaa (+ n. 80 lepäilevää) allia ja noin 290 muuttavaa mustalintua sekä kuulumme lisäksi yhteensä kymmenen alli- ja kaksi mustalintuparvea. Näiden lisäksi havainnointipaikkamme ohitse muutti vain pari kuikkaa ja jokunen tukkakoskelo. Lisättäköön vielä pikkulinnuista kuusi harmaasieppoa, jotka muuttivat aamulla kolmessa parvessa kapean salmen yli luoteeseen.

Kaikki havaitut alli- ja mustalintuparvet muuttivat muutaman kymmenen — korkeintaan noin sadan metrin korkeudessa vesistöä seuraten. Parvien koot vaihtelivat rajoissa 16—120 yksilöä. Mainittakoon, että 17. ja 18. 5. olivat Suomenlahdella allin massapäiviä.

Lienee ilmeistä, että Pohjois-Savonkin vesistöreiteillä pääsee säännöllisesti loppukevään iltoina ja öinä näkemään (kuulemaan) arktisten vesilintujen ohimuuttoa — tosin reippaasti vaatimattomammassa mittasuhteissa kuin esimerkiksi Suomenlahdella.

Pensastaskun outo pesäpaikka

MARKKU UKKONEN

22. 6. 1984 löysin Siilinjärven Tynnöriseltä pensastaskun pesän joka sijaitsi lajille poikkeuksellisessa paikassa. Pesimäbiotooppi oli lajityypillinen, runsaan 2 ha:n laajuinen, ojitettu ja voimakkaasti heinittynyt männyntaimikko. Pesä oli kaivettu pienialaisen horsmeikon keskellä sijainneen, ojankaivussa syntyneen matalan hiekkakumpareen kupeeseen. Pesä sijaitsi törmäpääskymäisessä, nyrimmentävässä ja kymmenkunta cm syvässä onkalossa. Pesäkupin pohja oli paljasta hiekkaa ja vain takaseinämällä

Kultasirkun pesinnät Siilinjärvellä

MARKKU UKKONEN & KALLE RUOKOLAINEN

Pohjois-Savossa kultasirkku on satunnainen vierailija, jonka ainoa säännöllisempi esiintymispaikka on Riistavesi. Riistaveden Lintujärvillä laji on tavattu lähes vuosittain vuodesta 1958 alkaen. Parhaimmillaan lintujärvillä on laulanut jopa 6 koirasta. Riistaveden lisäksi kultasirkku on havaittu Kiuruvedellä 1966—67 ja Iisalmessa 1967 ja 1972. Kultasirkun on todettu pesineen Varkaudessa.

Kesällä 1984 löytyi Siilinjärven Aapolasta kultasirkkuesiintymä. Paikalla todettiin kaksi pesintää. Pesimäbiotooppina oli matalan heinäkasvillisuuden peittämä kuivapohjainen, laajahko rantaniitty, jonka ojanvarsilla kasvoi siellä täällä pajupensaita ja reumamilla jokunen kookkaampi leppä ja koivu. Biotooppi edustaa lähinnä lajin "kainuulaista" biotooppityyppiä. Yleensä laji viihtyy vetisemmällä luhta- niityillä.

oli jonkin verran korsivuorausta. Löytöhetkellä pesässä kyyhötti kuusi 8—9 vrk:n ikäistä poikasta jotka rengastettiin. Eräs alimmaisista poikasista oli hautautunut osittain pesänpohjahiekkaan.

Normaalisti pensastasku kätkee pesänsä maahan aluskasvillisuuden joukkoon. Usein pesään johtaa kuloutuneeseen pesänedustakasvillisuuteen tallautunut käytävä. Poikkeuksellista oli myös löytämäni pesän pesämateriaalin niukkuus.

5. 6. niityllä lauloi vanha koiras. Naaras tavattiin koiraan seurassa ensimmäisen kerran seuraavana päivänä. Saman päivän iltana koiras kanniskeli nokassaan parikymmensenttistä korrenpätkää. Tämä koiraan korsien kanniskelu, ns. korsitanssi, joka on havaittu useimmilla sirkkulajeilla, liittyy sirkkujen soidinmenoihin. Hienoilla heinänkorsilla ja sammalten itiöpesäkeperillä vuorattu pesä, jossa oli 4 muna, löytyi 20. 6. hautomaan rientävä naarasta seuraamalla. Pesä sijaitsi avoimella niityllä matalan heinäkasvillisuuden suojissa n. 5 m:n päässä koiraan vakituisesta laulupensaasta. Ensimmäinen poikanen kuoriutui 25. 6., mistä päätellen muninta oli alkanut n. 10.—11. 6. Pesintä epäonnistui, sillä 3. 7. pesä lojui maassa tyhjänä ja rikki-revittynä. Edellisen parin naapuriin ilmestyi 10. 6. nuori (2 kv) koiras, joka lauleli viikonpäivät hyvin innokkaasti. Tämän jäl-

keen koiraan lauluinto lopahti tyystin. 15. 7. löytyi koiraan säännöllisesti käyttämän laulupensaasta alaoksilta naaraan seurasta lentokyyvön maastopoikanen, joka rengastettiin.

Näiden pesivien parien lisäksi rantaniityllä oleskeli yksinäinen vanha koi-

Viisimunaiset kuovin ja lehtokurpan pesät Rautalammin

ESKO VESANEN

Rautalammin Vaajasalmessa ns. Kärkkälän mailla pesi kesällä 1983 kuovipariskunta, joka kasvatti maailmalle peräti viisi poikasta. Pohjolan linnut värikuvinteoksen s. 350 mainitaan vataavanlaisia pesiä todetun Suomessa aiemmin ainakin viisi kertaa.

Rautalammin Maukolanniemeltä

ras, jonka hiljainen käyttäytyminen viittasi myös pesintään. Naarasta ei havaittu koskaan tämän koiraan seurassa. Koko kultasirkkuporukka oleili läpi kesän harvinaisen suppealla alueella; tapaamispaikat sijoittuivat n. 200 × 350 m:n alueelle.

löydettiin 11. 5. 1984 lehtokurpan viisimunainen pesä, josta kaikki poikaset myöhemmin kuoriutuivat. Pesä oli heinien ja varpujen kätöksessä vanhan tukkietien pohjalla. Yleensä lehtokurppa munii neljä muna, mutta yksi viisimunainen pesykin tunnetaan (Pohjolan linnut värikuvin s. 346).

Omituisesti ääntelevä lehtokurppa

ESKO VESANEN

Etsiessäni syksyn viimeisiä lehtokurppia sattui kohdalleni Rautalammin Kuutinharjussa 18. 10. 1984 omituisesti ääntelevä kurppa. Lehtokurpan vakituiselta pesimäreiviriltä lähti pensaan alta lentoon miltei jaloista kurppa äänellen surkeasti räkättäen räk-räk-sarjaa. Ääni oli matalahko, lyhyt karhea räkätys. Vataavanlaista ääntelyä en ole lehto-

kurpalla todennut aiemmin.

Pohjolan Linnut värikuvin (s. 344) mainitsee lajin räakkyvän käheästi poikastensa luona joutuessaan yllätetyksi, mutta kuulemani ääntely on selvästi tästä erotettavissa. Kirjassa mainitaan lisäksi lehtokurpalla kuullun etenkin syksyllä lennossa nopeasti äk-äk-äk-ääntelyä.

Koskikaran kolkko kohtalo

ESKO VESANEN

21. 1. 1985 löydettiin Rautalammin Savon Taimenen kalanviljelylaitokselta erään sillan alta teräspalkkiin jäänyt koskikara.

Lintu oli ilmeisesti jalat kosteina lentänyt suoraan vedestä teräspalkin pää-

hän istumaan. Hyinen pakkasilma (—35.8°C) koitui linnun turmioksi. Kara jäätynyt kiinni teräspalkkiin, menehtyi ja jäi roikkumaan jaloistaan palkin päähän.

Urpiaisparvi jäi auton alle

TEUVO VEPSÄLÄINEN

Rautalammin Toholahdessa sattui 26.1.1985 urpiaisten joukkokuolema. Alueella kävi säännöllisesti urpiaisparvia ruokailemassa maantiellä. Yllä mainittuna päivänä paikalla oli jälleen 23 yksilön parvi. Jostakin syystä parvi ei

havainnut Suonenjoelta Rautalammin kirkonkylän suuntaan ajavaa henkilöautoa, vaan jäi auton alle. Joukkoturmaan jäljiltä laskin peräti 12 urpiaisen jääneen auton yliajamaksi.

Iisalmiko tikkatyhjiö?

Siivekkäässä ilmestyy lähiaikoina artikkeli harmaapää-, valkoselkä-, pikku- ja pohjantikan sekä palokärjen esiintymisestä Pohjois-Savossa. Selvityksessä hyödynnetään Kuopion luonnontieteellisen museon faunistiseen havaintokortistoon kertynyttä havaintomateriaalia. Jo suoritettujen alustavien tarkastelujen perusteella tiedot lienevät joitinkin kuntien osalta hyvinkin puutteellisia. Sekä pikku- että pohjantikkahavaintoja (vuosilta 1970—83) ei ole ilmoitettu/tehty seuraavissa kunnissa: Vieremä, Sonkajärvi, Iisalmi, Varpaisjärvi, Juankoski, Tuusniemi, Vehmersalmi ja Varkaus. Pikkutikkahavainnot puuttuvat myös Kiuruvedeltä ja Keiteleeltä, pohjantikkahavainnot Lapinlahdelta, Nilsistä, Tervosta, Vesannolta ja Karttula. Palokärjestä havaintoja ei ole tiedossa Vieremältä, Iisalmeista ja Varkaudesta. Mikäli Sinulla on ilmoittamattomia tikkahavaintoja Pohjois-Savosta, myös muualta kuin yllä mainituista kunnista, lähetä ne (kuukauden kuluessa tämän Siivekkään numeron ilmestymisestä) osoitteella PSLM, PL 205, 70101 Kuopio.

POHJOIS-SAVON LINTUMIEHET

Toimintakertomus vuodelta 1984

Yleistä

Vuonna 1984 tuli kuluneeksi 10 vuotta Pohjois-Savon Lintumiesten perustamisesta. 10-vuotistaivaltaan yhdistys juhlisti 10-vuotiskokouksella huhtikuussa, Siivekäs-lehden juhlanumerolla, sekä järjestämällä lokakuussa yhdessä Suomen Lintutieteellisen Yhdistyksen kanssa valtakunnallisen vesilintusymposion. Tärkeimpinä toimintamuotoina olivat edellä mainitun lisäksi yleiset kokoukset, Siivekäs-lehden viidennen vuosikerran toimittaminen, yhdistyksen toimialueen lintuhavaintojen kerääminen ja maakunnallisten lintututkimusten toteuttaminen.

Hallitus

Hallitukseen kuuluivat v. 1984 seuraavat henkilöt: Markku Ukkonen (Siilinjärvi) puheenjohtajana, Martti Komulainen (Kuopio) sihteerinä, Juhani Toivanen (Kaavi) varapuheenjohtajana, Jorma Tuomainen (Kuopio) taloudenhoitajana sekä Jukka Kauppinen (Suonenjoki), Jyrki Pynnönen (Kuopio) ja Janne Taskinen (Pielavesi) muina hallituksen jäseninä. Hallitus kokoontui 6 kertaa ja pöytäkirjoihin kertyi yhteensä 63 pykälää. Hallitus perusti symposiumin vesilintusymposiota varten.

Jäsenistö

Vuoden 1984 lopussa jäsenmäärä oli 174, joista 22 naisjäsentä. Vuoden aikana yhdistykseen liittyi 15 uutta jäsentä.

Edustukset

Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen hallituksessa yhdistystä edusti Jorma Tuomainen. Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton (LYL) edustajistossa oli Janne Taskinen. Kuopiossa 21. 10. pidetyssä LYL:n edustajiston kokouksessa yhdistystä edusti Jukka Kauppinen, Karhonsaari-toimikunnan jäsenenä oli PSLM:stä Jyrki Pynnönen.

Kokoukset ja tilaisuudet

Yhdistyksen kokoukset pidettiin Kuopion museolla. Yleisiä kokouksia oli yhteensä viisi (5). Kokouksissa oli läsnä 17—24 henkilöä. Muiden kokousasioiden lisäksi yleisissä kokouksissa kuultiin seuraavat esitelmät:

20. 1. vuosikokous; Juhani Toivanen: Kanaintujen elinympäristön valinnasta
16. 3. Kai Jäderholm: Helmi- ja viirupöllön pesimäaikaisesta ravinnosta

- 16.4. 10-vuotiskokous; LYL:n toiminnanjohtaja Antti Karlin: Mitä kurjelle kuuluu ja Jukka Kauppinen: Vuosikymmenen takaa
- 31.8. Erkki Björk: Lintujen äänten tallentamisesta ja merkityksestä
- 17.12. Jyrki Pynnönen: Havainnointia Hangon lintuasemalla syksyllä 1984.

Pohjois-Savon Lintumiehet järjesti yhdessä Suomen Lintutieteellisen Yhdistyksen kanssa valtakunnallisen vesilintusymposion, jonka tuloksia esiteltiin myös tiedotusvälineissä. Symposio pidettiin 20. lokakuuta Kuopion Lyseolla (ohjelma liitteenä). Symposioon osallistui n. 1000 lintuharrastajaa ja -tutkijaa ympäri Suomea. 21. lokakuuta yhdistys järjesti LYL:n edustajiston kokouksen Kuopiossa.

Tiedotustoiminta

Yhdistyksen julkaisema lehti, Siivekäs, ilmestyi neljänä (4) numerona, joissa oli yhteensä 180 sivua. Sivumäärällä mitattuna Siivekäs kuului suurimpien paikallisyhdistyslehtien joukkoon Suomessa. Siivekkään toimituskuntaan kuuluivat Jukka Kauppinen vastaavana toimittajana, Jorma Tuomainen toimitussihteerinä sekä Jorma Knuutinen ja Raimo Pakarinen muina jäseninä. Lehden sisältö koostui etupäässä tutkimuksista, havaintoyhteenvedoista, tiedonannoista sekä linnuston suojelua ja yhdistyksen toimintaa käsittelevistä artikkeleista.

Vuoden kolmas numero oli 10-vuotisjulkaisu, jossa käsiteltiin yhdistyksen 10-vuotistaivalta, pohjoissavolaisen lintuharrastuksen ja -tutkimuksen historiaa ja nykytilaa, sekä Pohjois-Savon metsä-, vesi- ja suolinnustoa. Juhlanumeron toimittivat Jukka Kauppinen (vastaava), Patrick Hublin, Markku Kolehmainen ja Jorma Tuomainen.

Valtakunnallisen lintulehtipaketin

kautta Siivekkään tilasi 119 henkilöä (eivät yhdistyksen jäseniä, lisäystä edellisvuotiseen 12 %). Jäsenille lehti toimitettiin jäsenmaksua vastaan.

Jäsenistön sisäisenä tiedotuskanavana toimi Siivekkään lisäksi jäsenkirje, jota toimitettiin 7 kpl. Muita tiedotuskanavia olivat KLYY-lehti ja Savon Sanomien muistiopala. Alueradiossa käsiteltiin toukokuussa lintujen kevätmuuttoa ja Lintumiesten toimintaa sekä heinäkuussa valtakunnallista peltolintutkimusta Pohjois-Savon osalta.

Havaintojen keruu ja julkaiseminen

Jäsenistöltä kerättiin havaintoja kevät- ja syysmuutosta, talvilinnuista, harvinaisuuksista ja faunistisesti mielenkiintoisista lajeista sekä pöllöistä, joista laadittiin yhteenvedot Siivekkääseen. Tämän lisäksi havaintoja kerättiin useista projektilajeista. Havaintotiedot lähetettiin edelleen LYL:oon valtakunnallisia yhteenvedoja varten. Havaintolomakkeet arkistoitiin Kuopion museolle.

Harvinaisuushavaintojen tarkistamisesta ennen julkaisua vastasi Alueellinen harvinaisuuskomitea (AHK), joka käsitteli v. 1984 n. 150 harvinaisuushavaintoa. AHK:ssa toimivat Paavo Liimatta (puheenjohtaja), Jorma Tuomainen (sihteerä) ja Markku Ukkonen.

Tutkimustoiminta

Yhdistys osallistui LYL:n valtakunnallisiin projekteihin. Joutsentutkimuksessa, jonka tarkoituksena oli selvittää joutsenen pesintää Suomessa, tarkastettiin useita etukäteen valittuja 10×10 km:n atlasruutuja. Tämän lisäksi tarkastettiin muita mahdollisia joutsenkohteita. LYL:n valtakunnallisessa

peltolintutkimuksessa, jonka aluevastaavana toimi Markku Ukkonen, laskettiin n. 300 ha peltokohteita eri puolilta maakuntaa. Linjalaskentoja vakiolinjoilla jatkettiin (linjaa yht. n. 25 km). Muista valtakunnallisista tutkimuksista jatkettiin edelleen peltolintukartoitusta, pöllöselvitystä, talvilintulaskentoja ja kalasääskitutkimusta.

Yhdistyksen omana projektina jatkettiin kuikkatutkimusta, jossa v. 1984 keskityttiin reittivesien kuikkakantojen selvittämiseen. Yhdistyksen jäsenet osallistuivat myös rengastustoimintaan. Tämän lisäksi jäsenillä oli omia tutkimushankkeita.

Suojelutoiminta

Linnunpönttöjä myytiin keväällä parina peräkkäisenä viikonloppuna Kuopion torilla, Suonenjoella ja Rautalamilla. Edellisvuosien tapaan välitettiin siemeniä lintujen talviravinnoksi. Linnustonsuojelullisia näkökohtia pyrittiin ottamaan huomioon myös tutkimuskohteiden ja -aiheiden valinnassa.

Talous

Yhdistyksen toiminnan pääasiallisia rahoituslähteitä olivat Siivekäs-lehden tilausmaksut, jäsenmaksut ja erilaiset ulkopuoliset avustukset.

Toimintasuunnitelma vuodelle 1985

Yleistä

Pohjois-Savon Lintumiehet (PSLM) on lintuharrastajien ja -tutkijoiden paikallisyhdistys, jonka toimialueena on Kuopion lääni. Yhdistys toimii jäsenyhdistyksenä Lintutieteellisten Yhdistysten Liitossa (LYL). PSLM:n tehtävänä on edistää ja ylläpitää lintuihin kohdistuvaa harrastusta ja tutkimusta sekä lintujen ja niiden elinympäristöjen suojelua Pohjois-Savossa.

Tulevan toimintavuoden pääasialliset toimintatavoitteet ovat:

- valtakunnallisiin tutkimuksiin osallistuminen ja maakunnallisten tutkimusten organisointi sekä havaintojen keruu
- yhdistyksen jäsenmäärän lisääminen ja maakunnassa toimivien harrastajien mukaansaatto toiminnan piiriin
- toiminnan monipuolistaminen

Kokoukset ja tilaisuudet

Yhdistyksen yleisiä kokouksia pidetään vähintään viisi. Keväällä tai syksyllä järjestetään jäsenretki maakunnan ulkopuolelle ja mahdollisuuksien mukaan kesäretki tutkimustoimintaan liittyen. Syksyllä pidetään pönttötalkoot. Yhdistys järjestää opetustilaisuuksia mm. lajintuntemuksen tiimoilta. Yleisötilaisuuksia järjestetään Kuopion lisäksi myös muualla maakunnassa.

Julkaisu- ja tutkimustoiminta

Siivekäs-lehden kuudes vuosikerta ilmestyy nelinumeroisena ja sisällöltään pääasiassa vakiintuneelta pohjalta; siinä julkaistaan mm. havaintoyhteenvedot, tutkimustuloksia, tiedonantoja sekä linnuston suojelua ja yhdistyksen toimintaa käsitteleviä artikkeleita.

Mahdollisuuksien mukaan maakun-

nan sanomalehdille tarjotaan artikkeleita kevät- ja syysmuutosta. Tiedotus hoidetaan pääasiassa oman jäsentiedotteen, Siivekkään ja KLYY-lehden välityksellä. Ns. suurelle yleisölle ja maakunnassa asuvien potentiaalisten harrastajien aktivoimiseksi pyritään yhdistyksen toiminnasta tiedottamaan maakunnan sanomalehdistön ja mm. alueradion välityksellä.

Havaintojen keruu

Jäsenistöltä kerätään erityisiä lomakkeita käyttäen edelleen havaintoja talvilinearista, kevät- ja syysmuutosta, harvinaisuuksista ja faunistisesti mielenkiintoisista lajeista sekä pölyistä. Harvinaisuushavainnot (oma luettelo) käsittelee Alueellinen Harvinaisuuskomitea (AHK) ennen havainnon mahdollista julkaisemista. AHK:n kautta kulkevat myös valtakunnalliset harvinaisuushavainnot. Kerätyistä havainnoista koostaan katsaukset, jotka julkaistaan Siivekkäessä. Havaintotiedot toimitetaan edelleen LYL:oon ja havaintolomakkeet sekä yhteenvedot arkistoidaan Kuopion museolle.

Tutkimus- ja harrastustoiminta

PSLM osallistuu LYL:n valtakunnallisiin tutkimuksiin, joita ovat linnuston muutosten seuraaminen pysyvillä linjalaskentareiteillä, luonnontilaisten alueiden linnustokartoitukset, joutsenen esiintymiskartoitus ja kuikan esiintymiskartoitus (uusi valtakunnallinen tutkimus). Lisäksi jatketaan osittain valtakunnallisesti osittain maakunnallisesti

toteutettavina tutkimuksina ainakin peltolintujen seurantatutkimusta, peltolinnustotutkimusta, koskikarainventointia, kaakkuriseurantaa ja kalasääskitutkimusta. Lisäksi yhdistys pyrkii mahdollisuuksien mukaan tukemaan jäseniensä omia lintututkimuksia.

Tutkimusten yhteydessä pyritään keräämään myös muuta alueellista linnustotietoutta. Tutkimustulokset toimitetaan valtakunnallisiin yhteenvetoihin ja tutkimusmateriaali arkistoidaan myös Kuopion museolle. Jaosto jatkaa tutkimusyhteistyötä Kuopion museon luonnontieteen osaston kanssa. Tutkimusyhteenvedot julkaistaan pääasiassa Siivekkäessä. PSLM tarjoaa tarvittaessa asiantuntija-apua viranomaisille.

Suojelutoiminta

Maakunnalliset tutkimuskohteet valitaan siten, että ne palvelevat myös linnuston suojelun tavoitteita. Syksyllä järjestetään pöytätalkoot. Vuoden aikana välitetään pöytä ja siemeniä lintujen talviravinnoksi. Lintujen suojelua käsitteleviä artikkeleita tarjotaan eri julkaisukanaviin ja suojelutoiminnassa pyritään yhteistyöhön viranomaisten ja muiden yhdistysten kanssa.

Talous

Yhdistyksen taloustilanne kiristyy entisestään. Yhdistyksen talous perustuu jäsenmaksutuloihin, Siivekäs-lehden tilausmaksutuloihin, myyntituloihin ja erilaisiin ulkopuolisiin avustuksiin. Toimintavuoden aikana pyritään löytämään uusia rahoituslähteitä.

SIIVEKÄS

5. vsk.

1984

Toimittaneet:

Jukka Kauppinen, vastaava toimittaja
Jorma Tuomainen, toimitussihteeri

Pohjois-Savon Lintumiehet

Artikkelit

ANTIKAINEN, E. Erään puistoalueen linnusto kaupungistuvassa ympäristössä	52
ANTIKAINEN, E. Katsaus pohjoissavolaisen lintututkimuksen ja -harrastuksen historiaan	78
ESKELINEN, O. Lapinpöllön ja hiiripöllön pesinnästä ja ravinnosta Heinävedellä 1977—1983	17
HAAPANEN, A. Vesilinnuston tutkimusta ja suojelua koskeva suomalainen kirjallisuus	142
HOHTOLA, E. Kulttuuribiotooppien linnustosta Kuopion kaupungin alueella	1
HUBLIN, P. & TUOMAINEN, J. Kuopion kaupungin talvilinnusto	126
KAUPPINEN, J. Järvilinnuston seurannan kehittäminen	69
KAUPPINEN, J. Pohjoissavolaista lintuharrastusta	87
KAUPPINEN, J. Pohjois-Savon järvilinnustosta	104
KAUPPINEN, J. & PAKARINEN, R. Pohjois-Savon kuikat	111
KNUUTINEN, J. & PAKARINEN, R. Kevätmuutto 1984 Pohjois-Savossa	154
LINDÉN, H. Pohjois-Savon metsäkanalinnut valtakunnallisissa reittiärvioinneissa	122
LYYTIKÄINEN, A. Kalasääskitutkimus Pohjois-Savossa	117
MÖNKKÖNEN, M. Metsäkasvillisuuden sukkession vaikutukset Pohjois-Savon metsälinnustoon	41
PYNNÖNEN, J. Syksyn 1983 lintukatsaus	21
SIKSTRÖM, K. Rautalammin Rastunsuo — turvepölyä ja lintuja	28
TASKINEN, J., JÄDERHOLM, K. & SKARÉN, U. Pohjois-Savon pöllöt 1984	162
TIAINEN, J., TOIVANEN, J. & KAUPPINEN, J. Karujen pikkujärvien vesilinnusto Etelä- ja Keski-Suomessa	150
TOIVANEN, J. Katsaus Pohjois-Savon talvilinnustoon 1983/84	64
TOIVANEN, J. Pohjois-Savon metsien tila ja linnusto	92
TUOMAINEN, J. Pähkinäakkelin esiintymisestä Suomessa	8
TUOMAINEN, J. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1983	57
TUOMAINEN, J. Pohjois-Savon suolinnusto	98
UKKONEN, M. & HUBLIN, P. Pohjois-Savon Lintumiehet 10 vuotta	84

Sekalaista

Kesän 1984 yhteistutkimukset	31
Kuusamo-Natura 84: "Linnut ympäristömuutosten indikaattorina"	167
Linnut Suomen laissa (Pakarinen, R.)	30
Luettelo pohjoissavolaisesta lintukirjallisuudesta (Hublin, P. & Tuomainen, J.)	132

Lukijalle	141
Maakunnasta ja muualta	74
Maakunnasta ja muualta	171
Mikä laji	32
Pohjois-Savon alueellinen harvinaisuusluettelo	33
Pohjois-Savon Lintumiesten jäsenistö 1984	175
Pohjois-Savosta ilmoitettavat lintuhavainnot	173
Sisällysluettelo, Siivekäs, 4. vsk. 1984	37
Sisävesien linnusto -symposio Kuopiossa 20. 10. 1984	166
Toimintakertomus vuodelta 1983	34
Toimintasuunnitelma vuodelle 1984	35
Vuosikymmenen takaa (Kauppinen, J.)	72

Suomen linnusto

Tapio Solonen

Lintutieto

Lintutiedon kirjautuus

Suomen linnusto on ilmestynyt

Kirja on A5-kokoinen ja 280 sivuinen. Se kertoo kaikista v:n 1984 loppuun mennessä maassamme tavatuista lintulajeista ja antaa tarkkoja tietoja lajien tapaamiskerroista ja tapaamisalueista. Lisäksi kirjassa on lukuisia lintujen yleisbiologiaan liittyviä kirjoituksia ja katsauksia.

Kirjan hinta on 115 mk + 10 mk lähetyskuluja/kirja.

Kirjan hankit halvalla ja kätevimmin maksamalla em. summan PSLM:n tilille (PSP, KU 6606 82-2).

POHJOIS-SAVON LINTUMIEHET PL 205, 70101 KUOPIO

HALLITUS 1985

Puheenjohtaja Markku Ukkonen

Varapuheenjohtaja Kai Jäderholm

Sihteeri Jyrki Pynnönen

Taloudenhoitaja Jorma Tuomainen

Muut jäsenet Kari Saukkonen

Janne Taskinen

Juhani Väätäinen

JÄSENMAKSUT 1985: Aikuiset 30 mk, koululaiset ja opiskelijat 20 mk, muut perheenjäsenet 5 mk. Jäsenmaksuun sisältyy Siivekkään tilausmaksu (ei perheenjäsenmaksuun). Jäsenmaksut tilille PSP, KU 6606 82-2. Yhdistys toimii KLYY:n yhteydessä.

Ohjeita kirjoittajille

Käsitö kirjoitus tulee kirjoittaa koneella harvaa riviväliä ja leveää marginaalia käyttäen. Taulukot ja kuvat (kartat ja diagrammit) laaditaan erillisille arkeille. Kartat ja diagrammit on suunniteltava siten, että ne voidaan painaa joko sivun tai puolen sivun levyisinä. Paras painojälki saavutetaan, mikäli kartat ja diagrammit piirretään esim. kaksi kertaa lopullista koko suuremmiksi mustalla tussilla (yli 0.25 mm:n terällä).

Kirjallisuusluettelon ja muiden käytännön yksityiskohtien suhteen on syytä tutustua lehden omaksumaan käytäntöön. Toimitus pidättää oikeuden pieniin tekniluoonteisiin ja tyyllisiin muutoksiin. Asiasisältöön kajoavista muutoksista neuvotellaan kirjoittajan kanssa. Yleisiä ohjeita käsikirjoituksen laatimiseksi voit saada mm. Soikkelin kirjoituksesta (Lintumies 10: 20—25, 1975). Kaikissa käsikirjoituksesi ja kirjoitus suunnitelmiksi liittyvissä asioissa voit kääntyä toimittajien puoleen.

JOUKKOJULKAISU

